

JARÐHITI Í SVEITARFÉLAGINU ÖLFUS

Steinunn Hauksdóttir, Magnús Ólafsson, Magnús Á. Sigurgeirsson

Kynning fyrir bæjarstjórn Ölfuss 25. júní 2020

- **Inngangur**

- Jarðfræði svæðisins
- Jarðhitarannsóknir

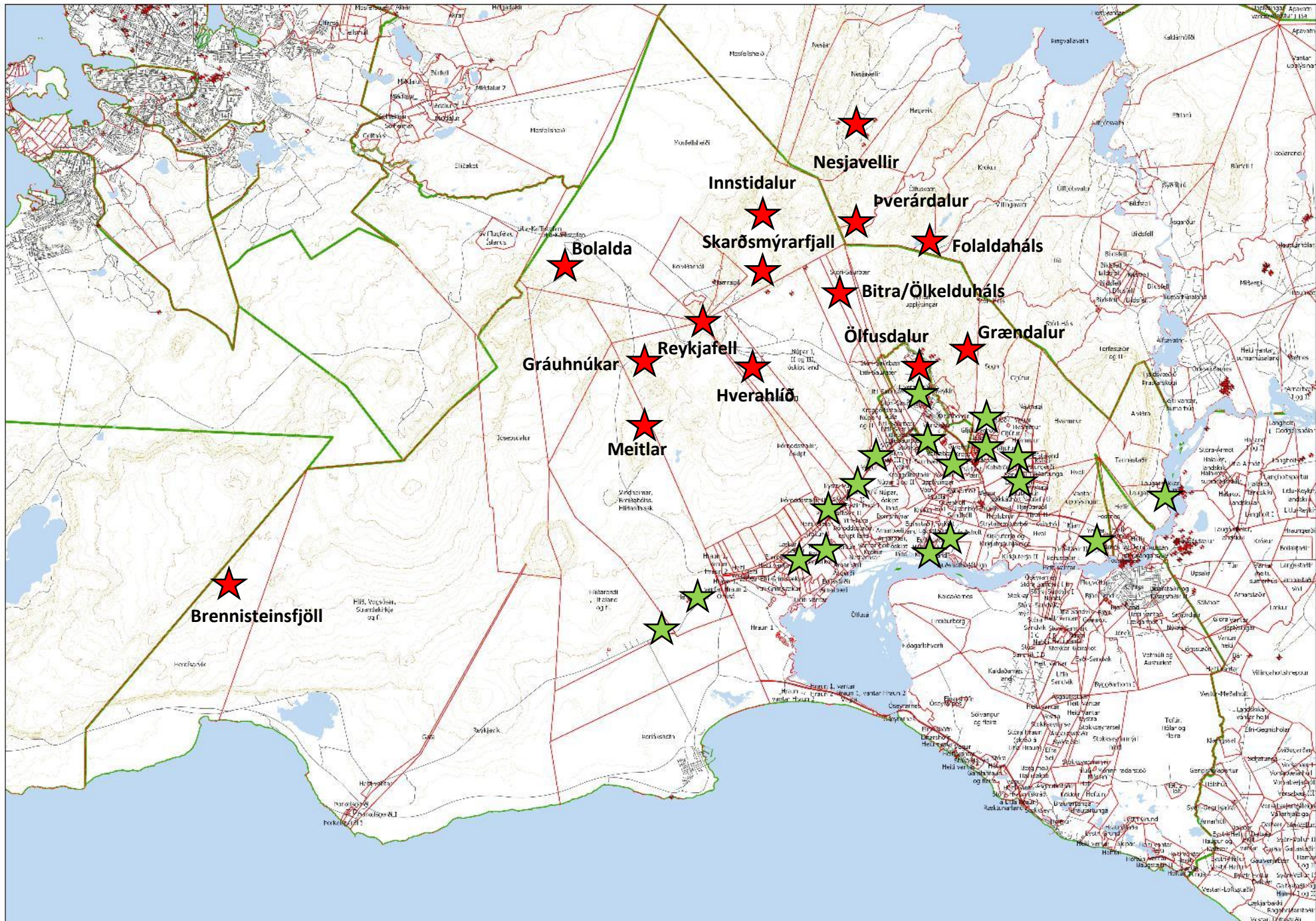
- **Háhitasvæði - helstu svæði, mat á afköstum**

- Hengill og nágrenni
- Bolalda
- Brennisteinsfjöll
- Ölfusdalur

- **Lághitasvæði - almennt yfirlit**

- Nýting, mat á hita/afköstum

Jarðhitarannsóknir

1. Yfirborðsrannsóknir

- Jarðfræði, s.s. sprungukortlagning
- Jarðeðlisfræði, s.s. viðnámsmælingar
- Jarðefnafræði, s.s. efnagreiningar vatns, gufu og gass

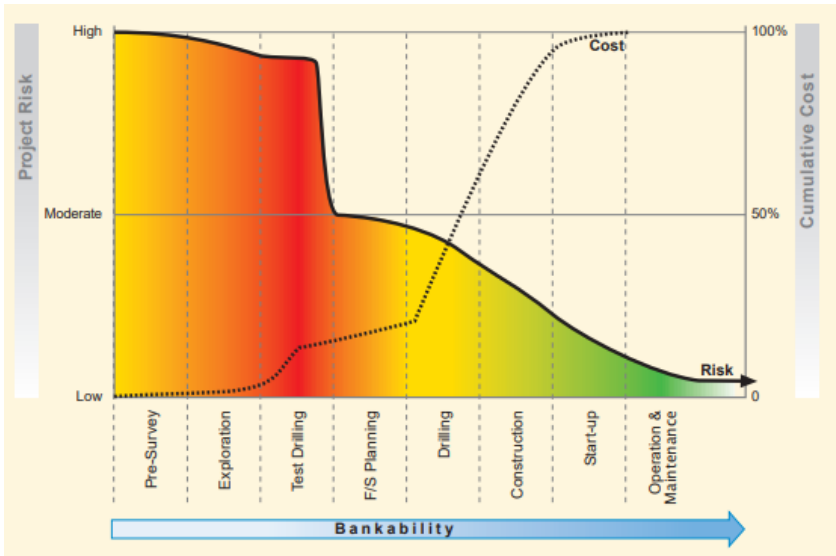
2. Rannsóknarboranir

3. Samtúlkun gagna og fyrsta mat á afköstum

4. Vinnslu- og niðurdælingarboranir

5. Hönnun borholna, virkjunar ofl.

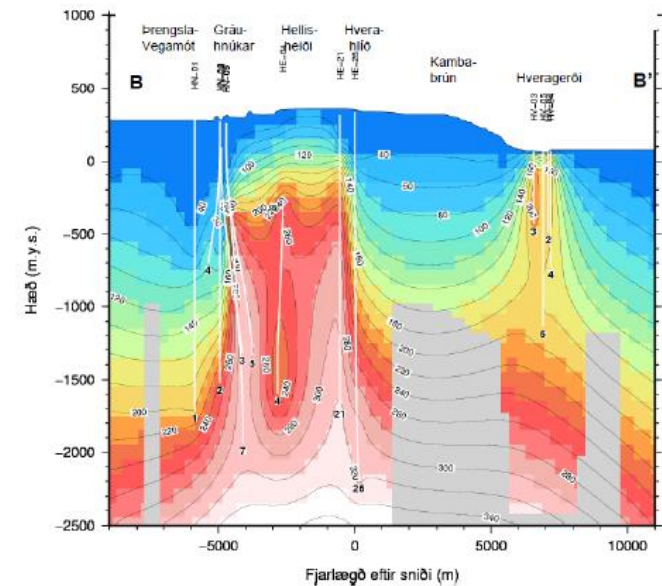
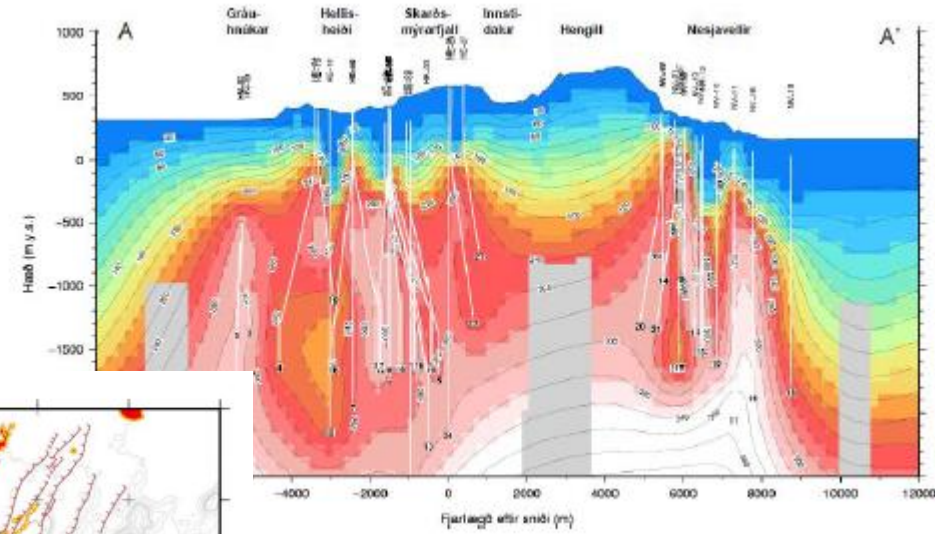
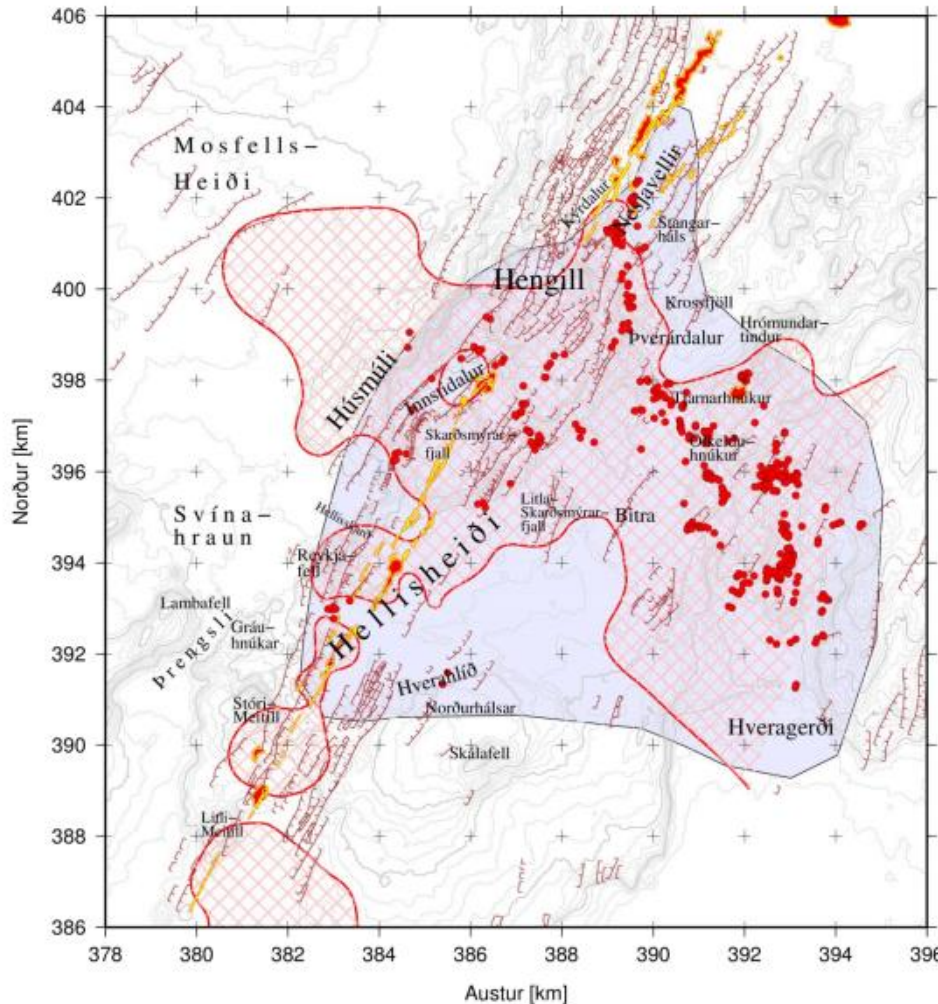
6. Viðhaldsboranir og eftirlit

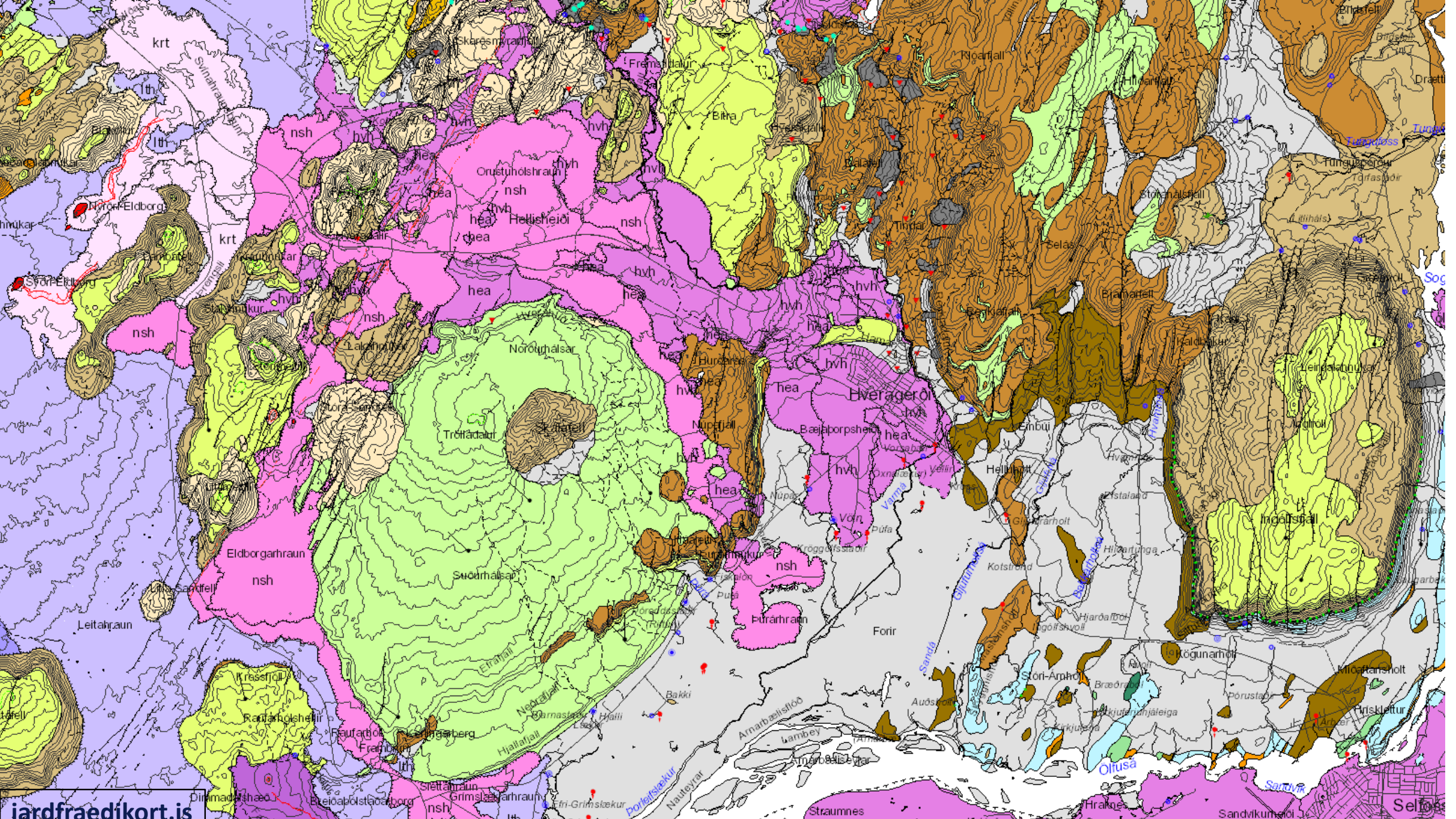

(World bank ESMAF)

(OR, virkjanakostir í Ramma 3)

JARÐHITI Í SVEITARFÉLAGINU ÖLFUS

HÁHITI

HÁHITASVÆÐI

Hellisheiði

Reykjafell/Skarðsmýrarfjall

Hverahlíð/Norðurhálsar

Innstidalur

Þverárdalur

Gráuhnúkar

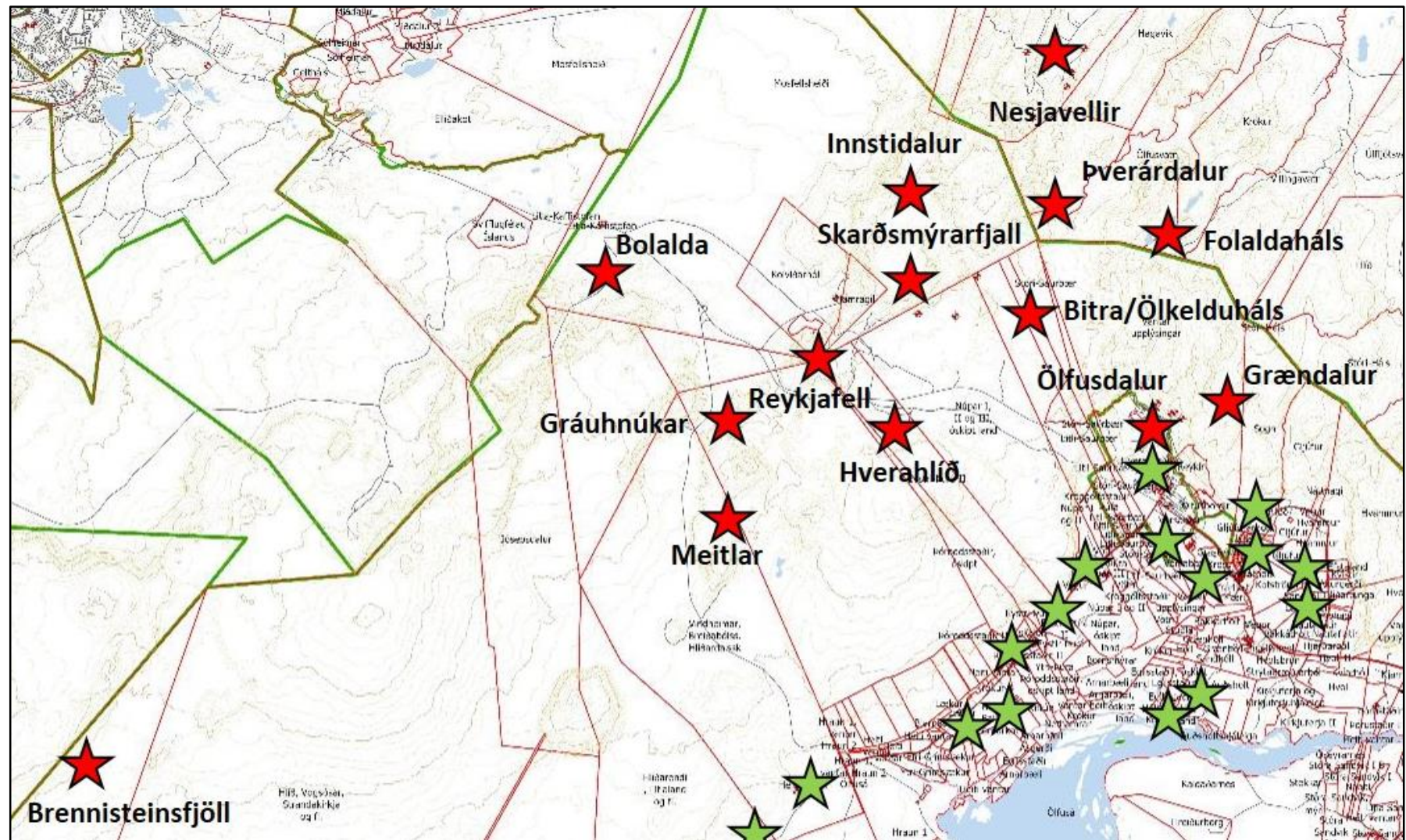
Meitlar

Bitra/Ölkelduháls

Ölfusdalur/Grændalur

Bolalda

Brennisteinsfjöll

HENGILL OG NÁGRENNI

Hellisheiði

Reykjafell/Skarðsmýrarfjall

Hverahlíð/Norðurhálsar

Innstidalur

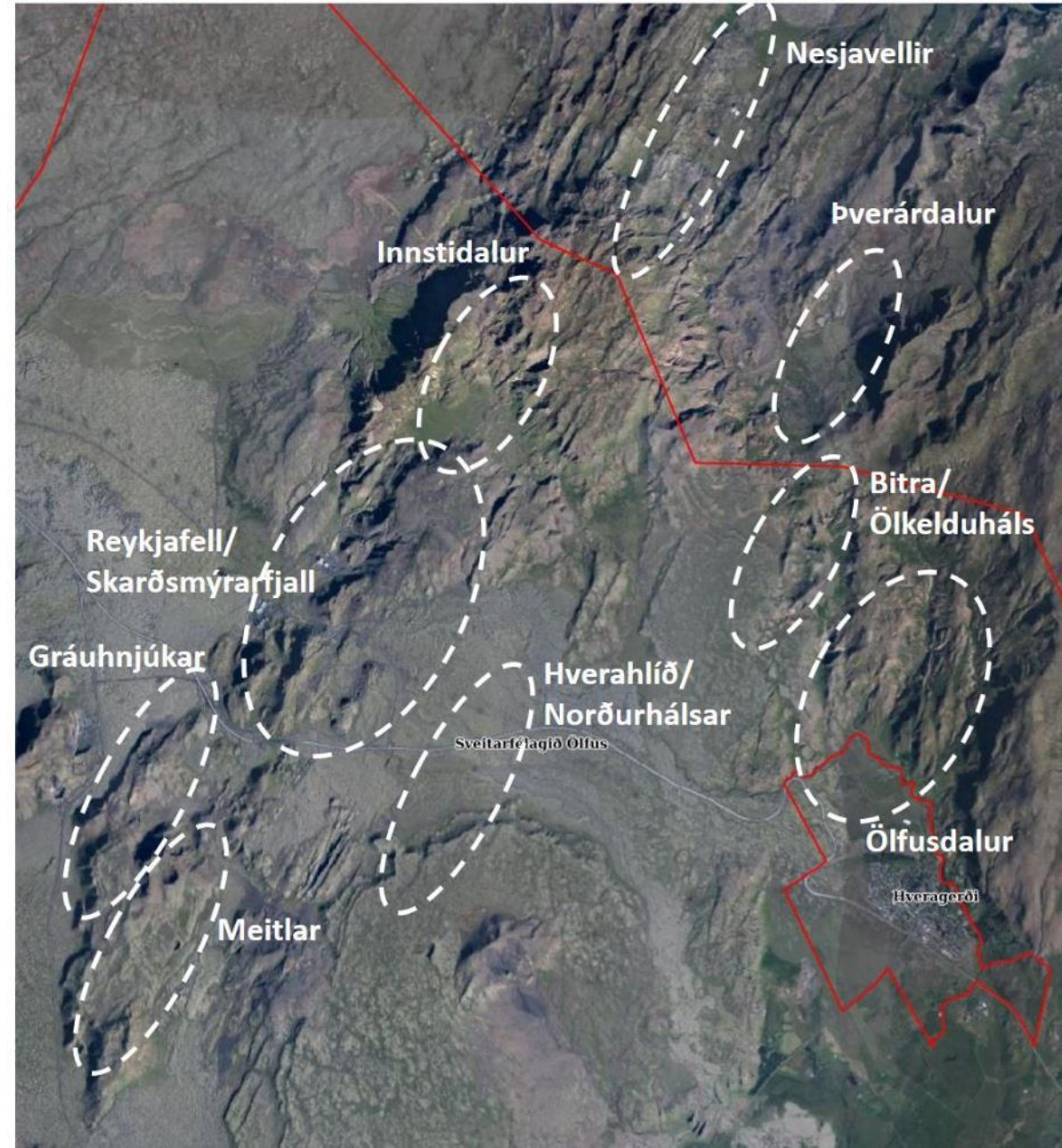
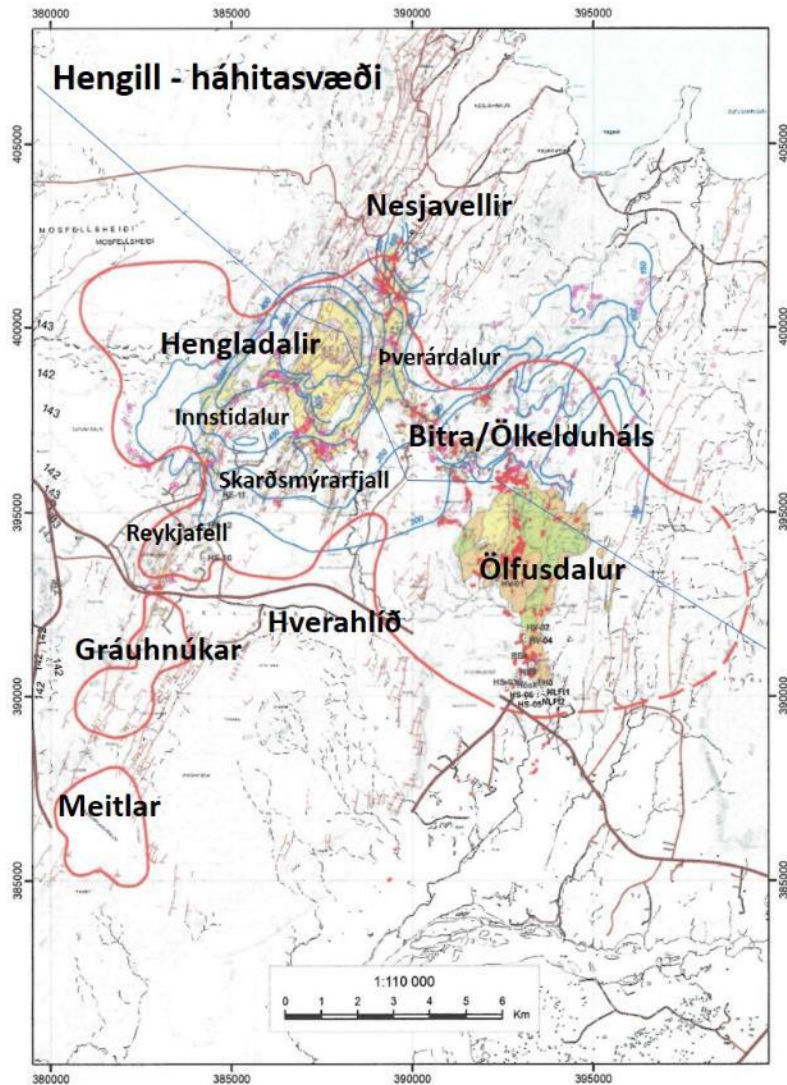
Þverárdalur

Gráuhnúkar

Meitlar

Bitra/Ölkelduháls

Ölfusdalur/Grændalur

HÁHITASVÆÐI RAMMAÁÆTLUN

Hellisheiði

Reykjafell/Skarðsmýrarfjall
 Hverahlíð/Norðurhálsar
 Innstidalur
 Þverárdalur

Virkjunarleyfi 303 Mwe og 130 MWth
 90 MW Nýtingarleyfi Hverahlíð II í Rammi 3
 45 MW Biðflokkur Rammi 3
 90 MW Nýtingarflokkur Rammi 3
 45 MW Nýtingarflokkur Rammi 3
 45 MW Nýtingarflokkur Rammi 3
 90 MW Verndarflokkur Rammi 3
 10 MW Nýtingarleyfi Veitur
 120 MW Verndarflokkur Rammi 3
 25 MW Verndarflokkur Rammi 3

Gráuhnúkar

Meitlar

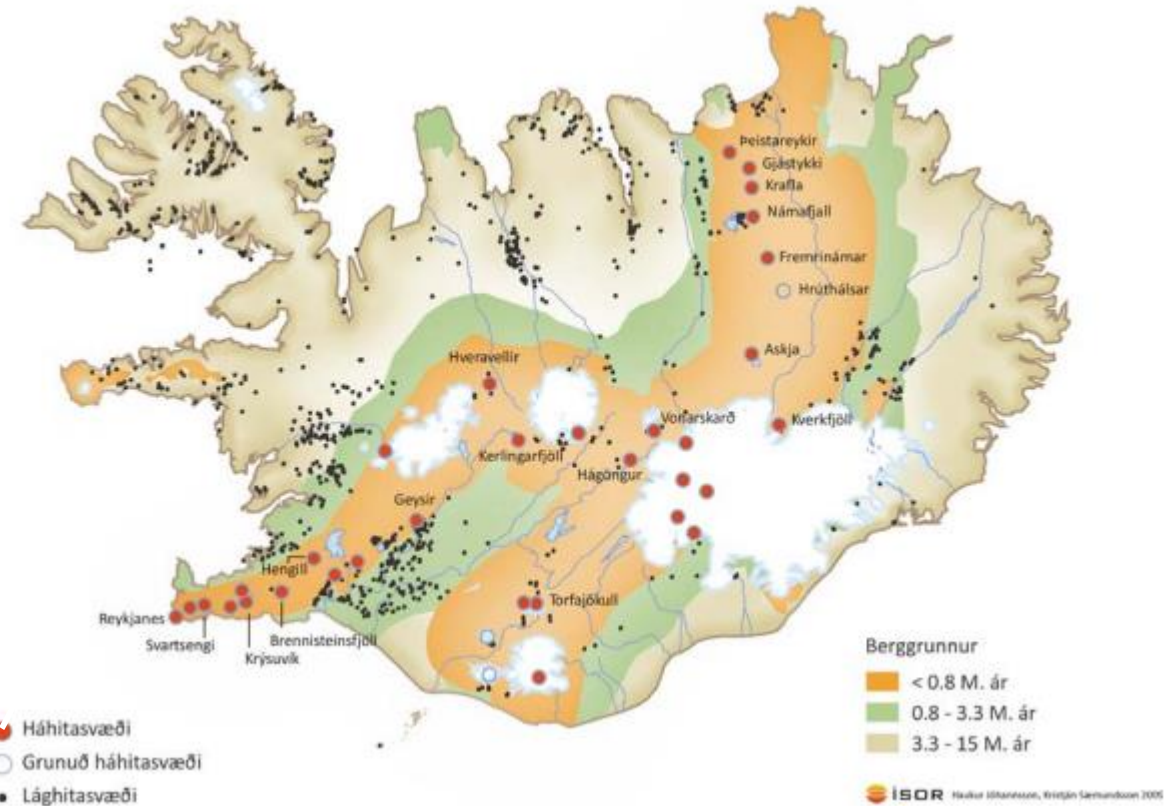
Þitra/Ölkelduháls

Ölfusdalur

Grændalur

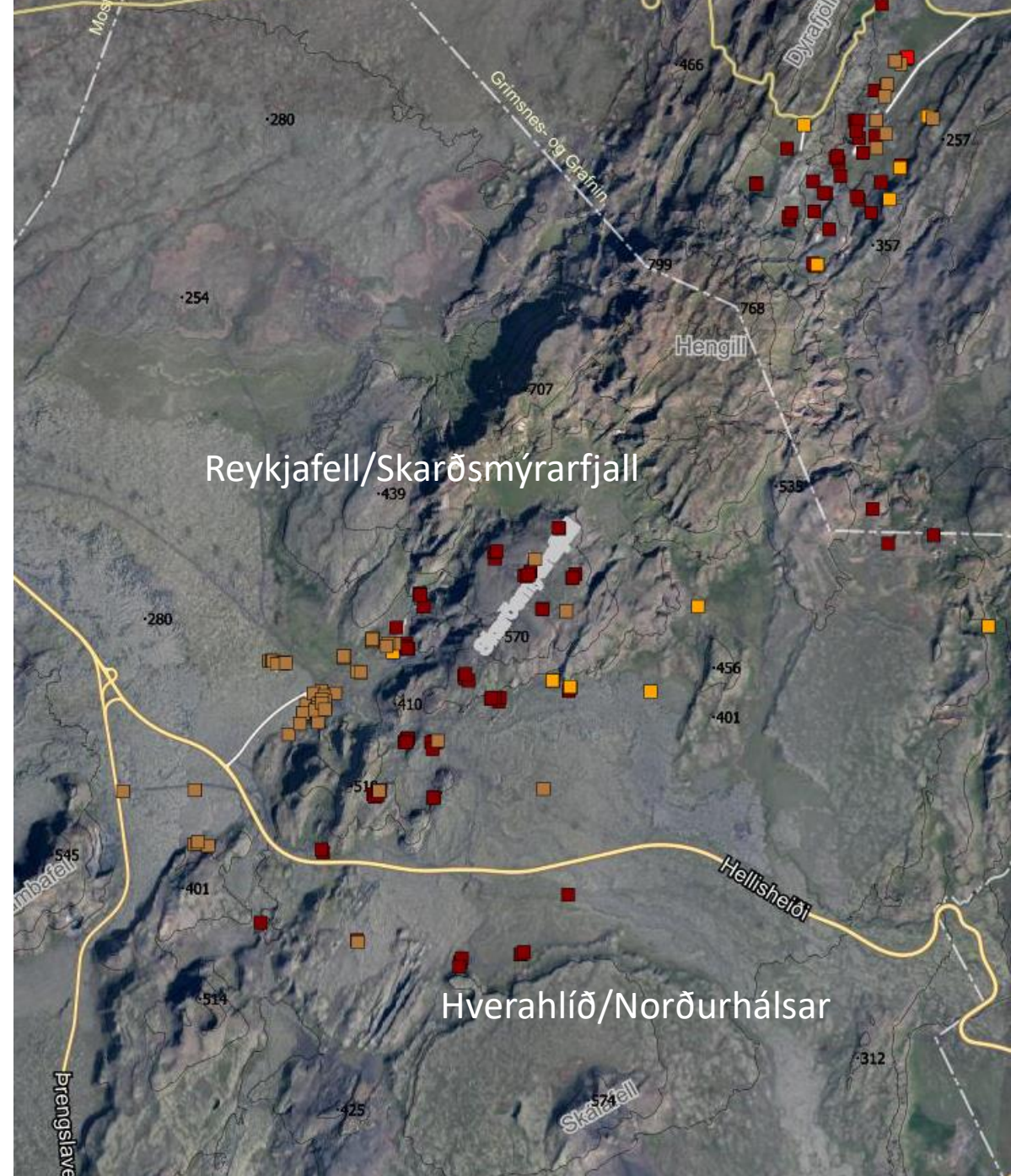
Brennisteinsfjöll

Svæði	Stærð [km ²]	Hágildi	Miðgildi	Lággildi
		[MW ₅₀]		
Reykjanes	9	81	45	27
Svartsengi-Eldvörp	30	270	150	90
Krýsuvík	89	801	445	267
Brennisteinsfjöll	5	45	25	15
Hengill	142	1278	710	426
Geysir	5	45	25	15
Kerlingarfjöll	39	351	195	117
Hveravellir	14	126	70	42
Torfajökull	253	2277	1265	759
Hágöngur	43	387	215	129
Vonarskarð	29	261	145	87
Kverkfjöll	31	279	155	93
Askja	27	243	135	81
Hrúthálsar	4	36	20	12
Fremrinámar	10	90	50	30
Krafla-Námafjall	62	558	310	186
Gjástykki	11	99	55	33
Þeistareykir	48	432	240	144
Samtals	851		4255	

HELLISHEIÐI REYKJAFELL - SKARÐSMÝRARFJALL

- Frá 1985 hafa verið um 66 vinnsluholur og 18 niðurdælingarholur borðaðar á Hellisheiði-Skarðsmýrarfjalli, Hverahlíð, Bitru-Ölkelduhálsi.
- Laugar og hverir eru víða á yfirborði.
- Hiti í borholum er á bilinu 200-320°C.
- Árið 1986 var stærð jarðhitasvæðisins áætlað 110 km² og vinnslugetan 5500 GWh/y eða **690 MWe** í 50 ár.
- Í [skýrslu ÍSOR fyrir Orkustofnun frá 2009](#) er rafafli Hengilssvæðisins til 50 ára metið skv. áætlaðri flatarmálsvinnslugetu **710 MW** sem miðgildi.
- Flestar vinnsluholur í seinni tíð hafa verið stefnuborðaðar og hefur þeim einkum verið stefnt á ungar gosrásir frá nútíma og stór brot og misgengi vestast í sprungusveimnum.
- Grunnvatn tekið í Engidal.
- Nýtingarleyfi 2018 fyrir 2 m³/s.
- Gert ráð fyrir allt að 24 holur með 100 L/s vinnslu hver.

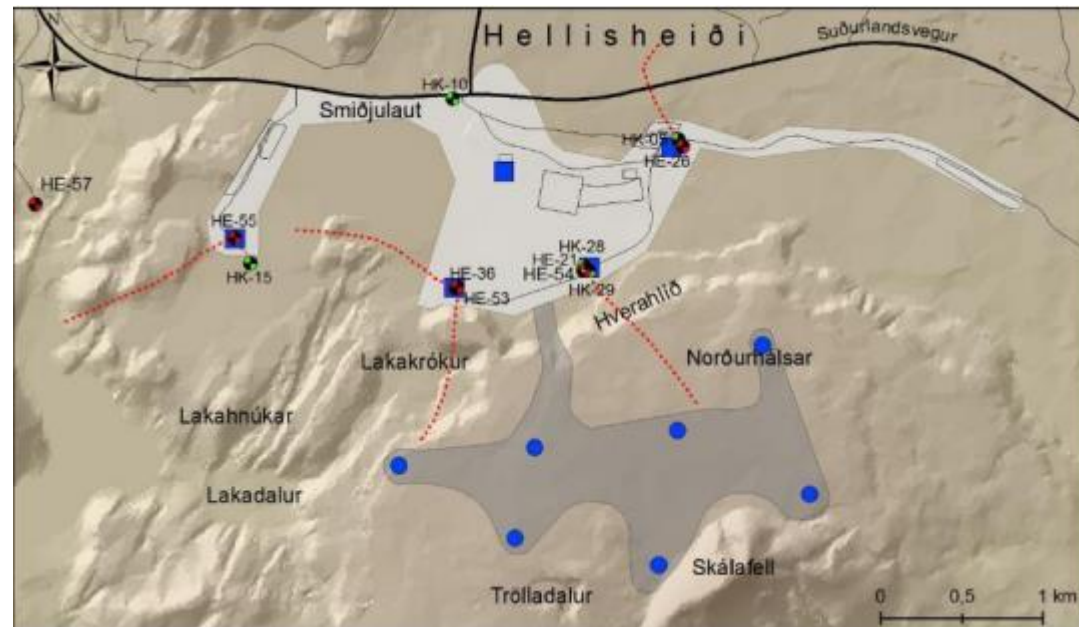

HELLISHEIÐI HVERAHLÍÐ

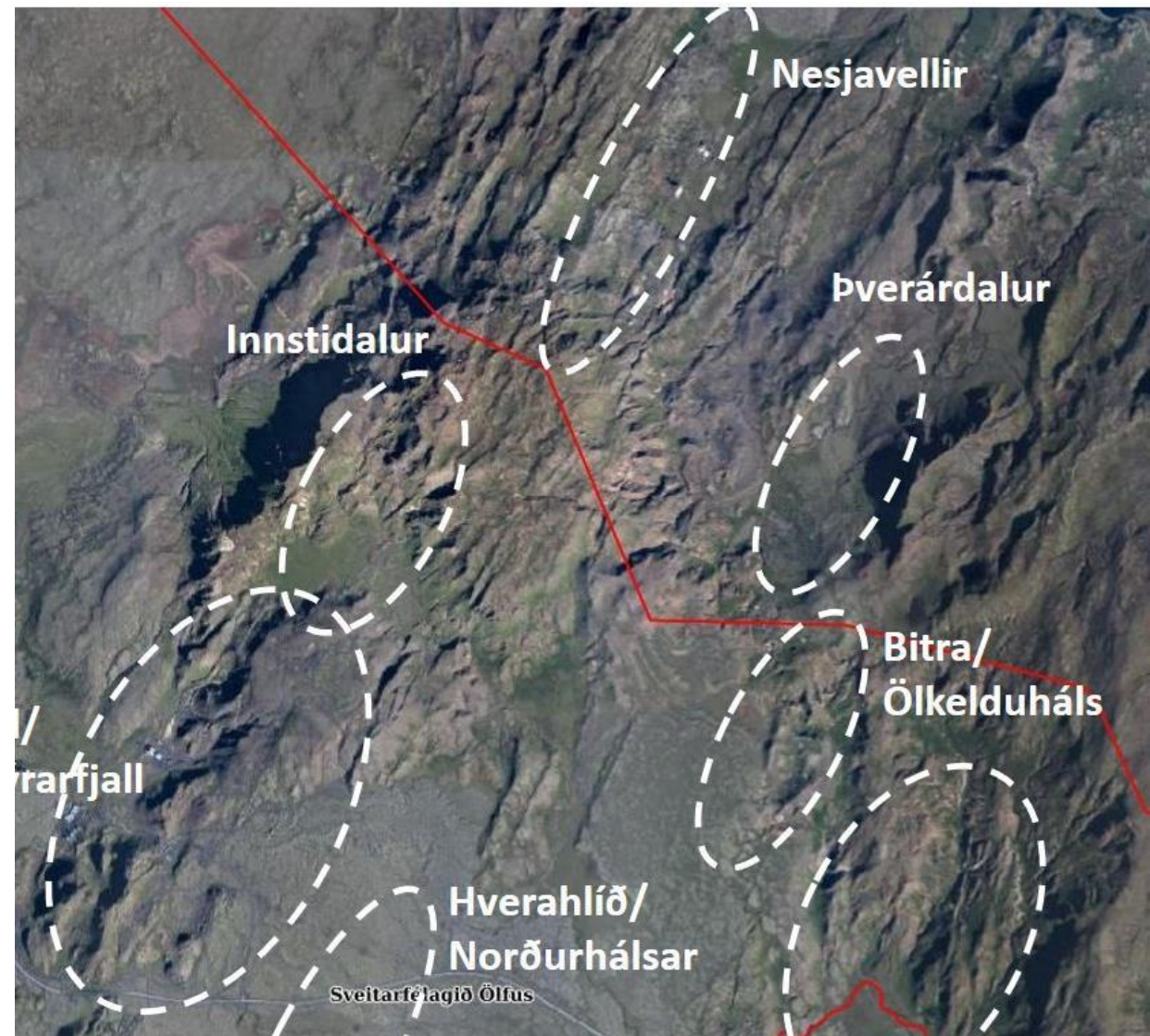
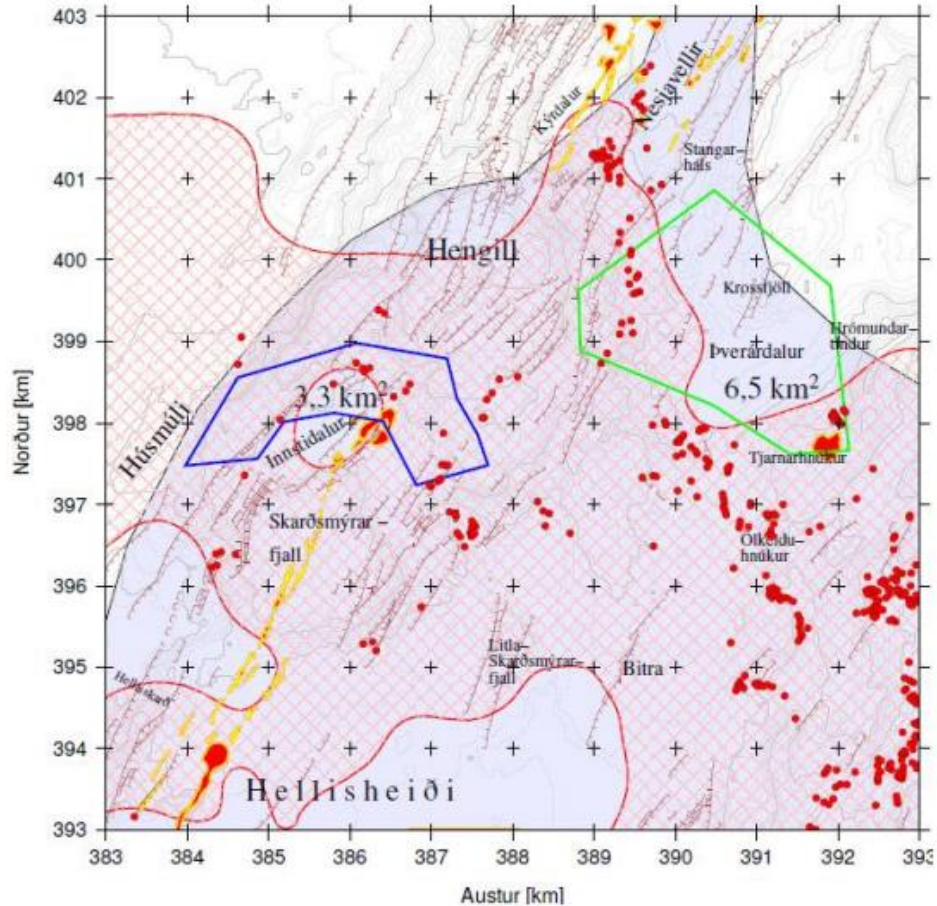
- Yfirborðsjarðhiti er í norðurhlíð Skálafells aðallega gufuhverir og leirhverir auk brennisteinshvera.
- Alls hafa djúpar 10 rannsóknar- og vinnsluholur hafa verið boraðar við Hverahlíð og þar vestur af síðustu árin.
- Áætlað er að svæðið sem er heitara en 240°C sé um 8 km² að flatarmáli á 1000 m dýpi.
- Samkvæmt greiningu ummyndunarsteinda í borholum við Hverahlíð er svæðið að hitna.
- Rammaáætlun 90 MWe og 75 MWTh

(OR, virkjanakostir í Ramma 3)

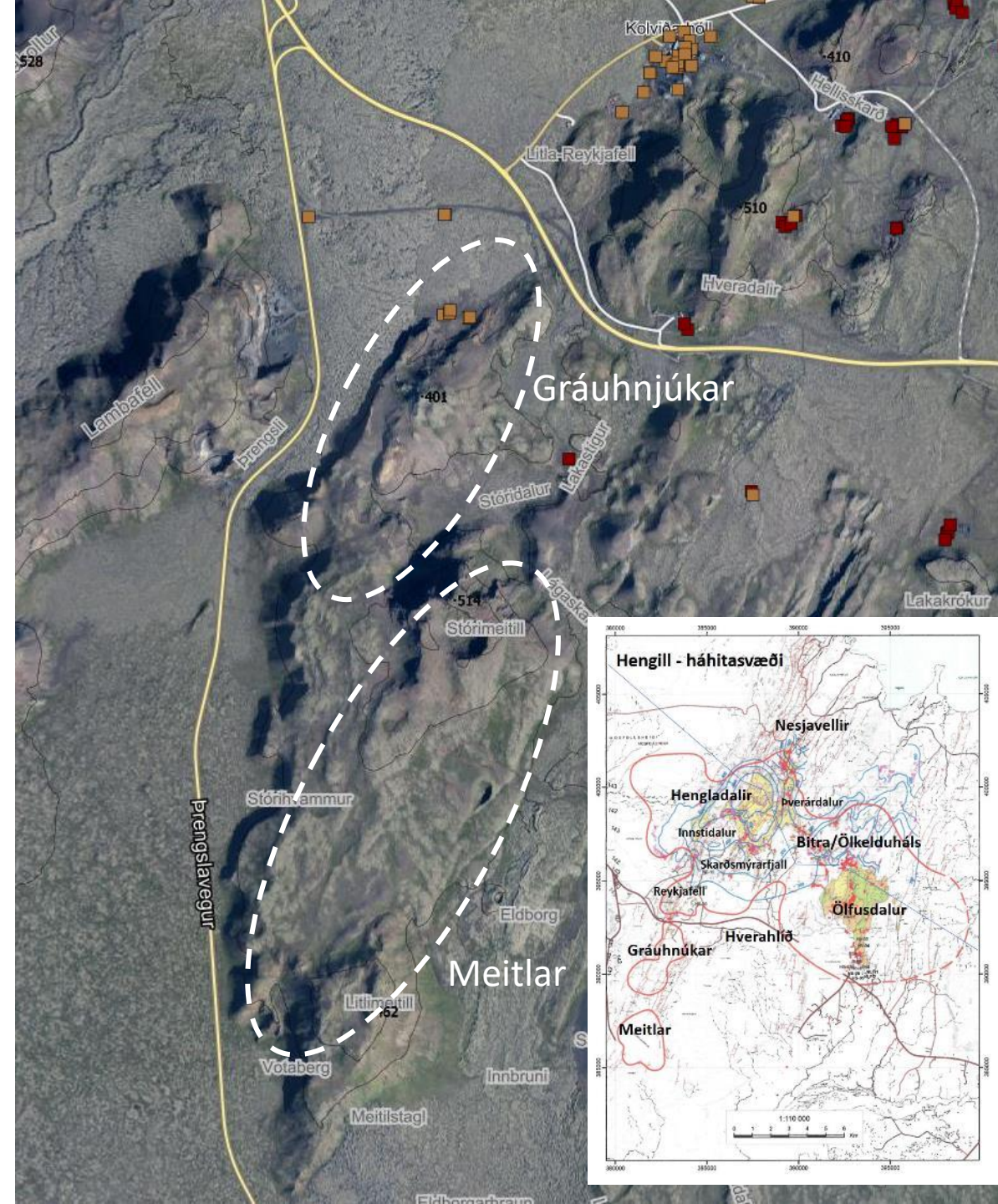
HELLISHEIÐI INNSTIDALUR - ÞVERÁRDALUR

- Engar boranir hafa farið fram í Innstidal enn sem komið er.
- Efnainnihald gass í gufuaugum norðan til í dalnum benda til hita um eða yfir 320°C.
- Umfjöllun í ramma 3:
  - Innstidalur 45 MW
  - Þverárdalur 90 MW

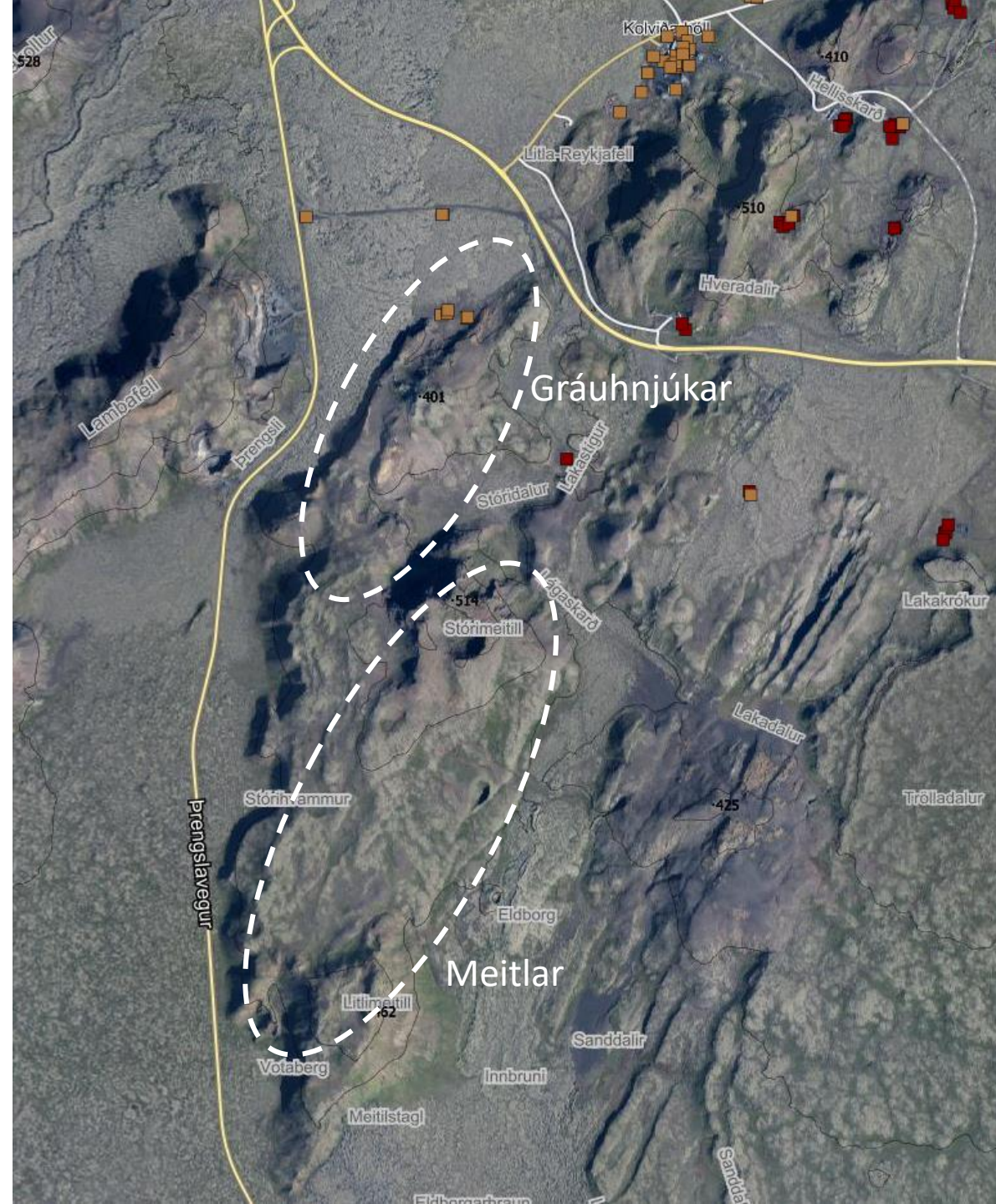
GRÁUHNJÚKAR

- Rannsóknarleyfi 2001-2016 gerði ráð fyrir 45 MW
- Samkvæmt hugmyndalíkönunum er hitauppstreymi undir móbergshryggjunum við Gráuhnúka, áfram norður um Hellisskarð og að Skarðsmýrarfjalli.
- Líkt og í Hverahlíð eru vísbendingar um að Gráuhnúkasvæðið sé að hitna, þ.e. ummyndunarhiti í borholunum er lægri en berghitinn.
- Samkvæmt líkönunum gæti hiti á 1000 m dýpi undir Gráuhnúkum verið um 260°C.
- Boraðar hafa verið sex niðurdælingarholur á Gráuhnúkasvæðinu.
- Niðurdælingarholurnar hafa ekki farið í blástur og efnasýni því ekki til sem nota mætti til að reikna út hita í jarðhitakerfinu.
- Frekari rannsókna er þörf áður en hægt verður að nýta svæðið til orkuframleiðslu.

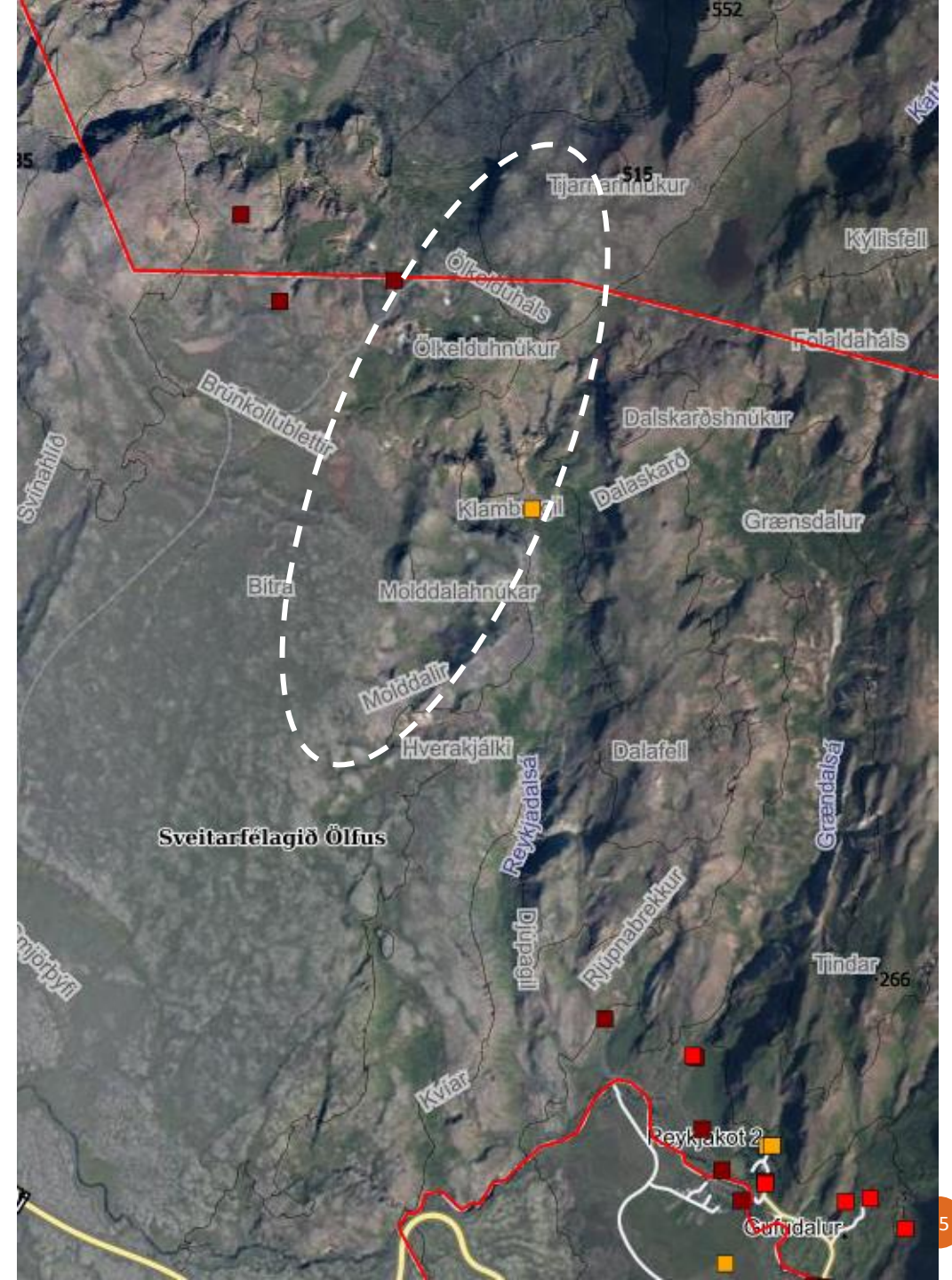
MEITLAR

- Rammaáætlun 2. áfangi 45 MW.
- Enginn jarðhiti er á yfirborði við Meitla og var svæðið ekki talið vænlegt til jarðhitavinnslu þar til fyrir fáum árum.
- Jarðfræði svæðisins hefur verið kortlögð og gerðar jarðeðlisfræðilegar mælingar s.s. viðnáms-, þyngdar- og segulmælingar.
- Rannsóknir benda til þess að háhiti sé til staðar sunnarlega í sprungurein Hengilsins og teygji sig suður fyrir Gráuhnúka að Meitlum.

BITRA - ÖLKELDUHÁLS

- Rammaáætlun 90 MW
- Þrjár djúpar rannsóknar- og vinnsluholur hafa verið boraðar á svæðinu.
- Talið er að jarðhitauppstreymi sé við Bitru. Er allt að 280°C hiti.
- Bitra telst til háhitakerfis í megineldstöð á kólnunarstigi. Slík kerfi einkennast af hlutfallslega háum styrk koldíoxíðs í hvergasi.
- Ölkelduhálskerfið er með svipuðum einkennum, rúmlega 200°C heitt sá hluti kerfisins sem er þekktur.
- Rannsóknarhola á Folaldahálsi gaf góðan árangur.

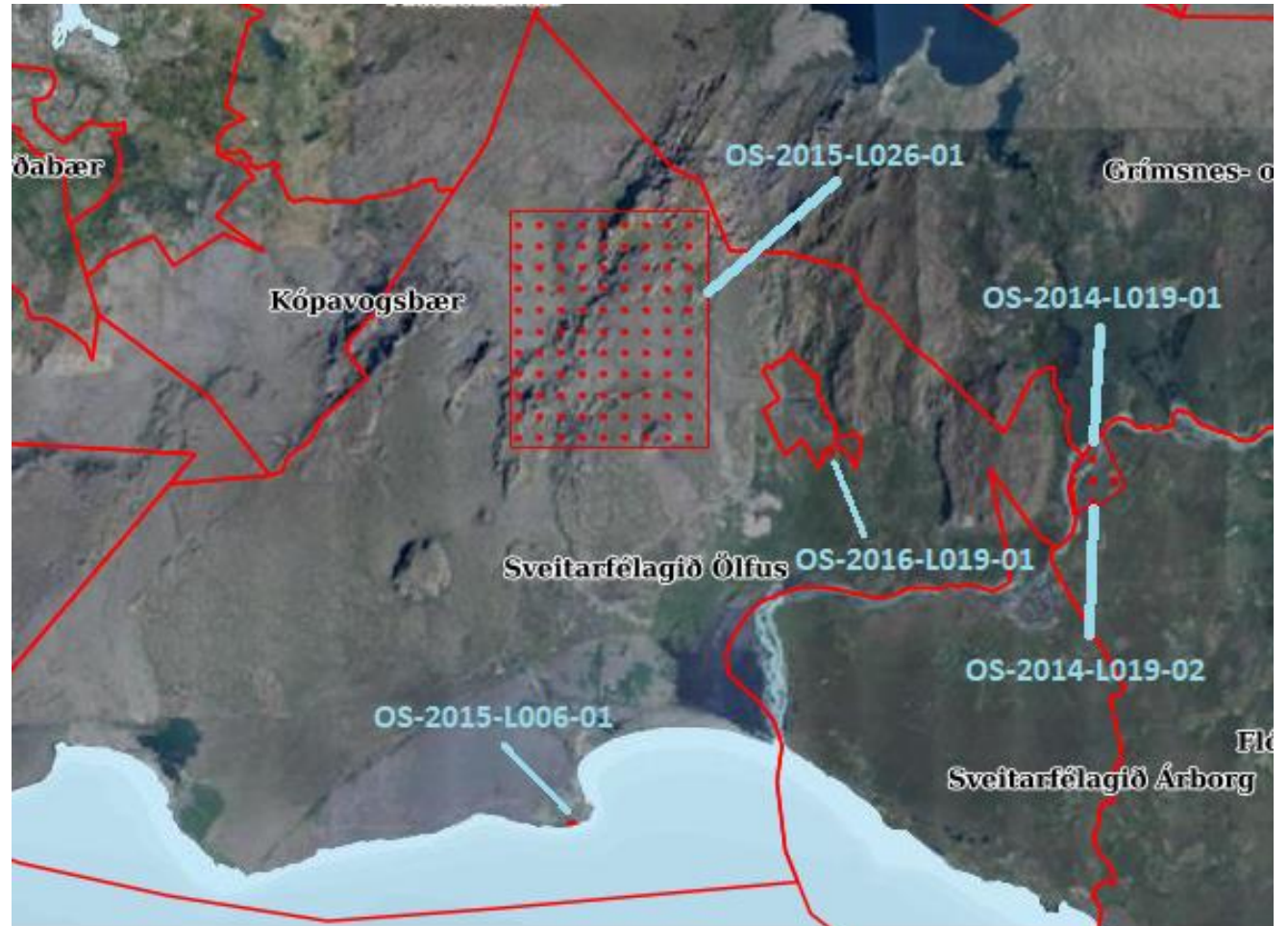

NÝTINGARLEYFI - HÁHITI

Nýtingarleyfi á jarðhita á Hellisheiði

Leyfisnúmer:	OS-2015-L026-01
Skjalanúmer:	2014070015
Svæði:	Hellisheiði
Leyfishafi:	Orka Náttúrunnar
Leyfistegund:	Nýtingarleyfi
Viðfangsefni:	Jarðhiti
Útgáfudagur:	02.11.2015
Gildir frá:	02.11.2015
Gildir til:	01.11.2055
Lýsing (Heiti leyfis):	Nýtingarleyfi á jarðhita á Hellisheiði
Staða leyfis:	Í gildi
Útgefandi leyfis:	Orkustofnun
Leyfi á vefsíðu OS:	OS-2015-L026-01_Orkanatturu_Hellisheiði.pdf

Nýtingarleyfi Hellisheiðarvirkjun
303 MW e
123 MW th

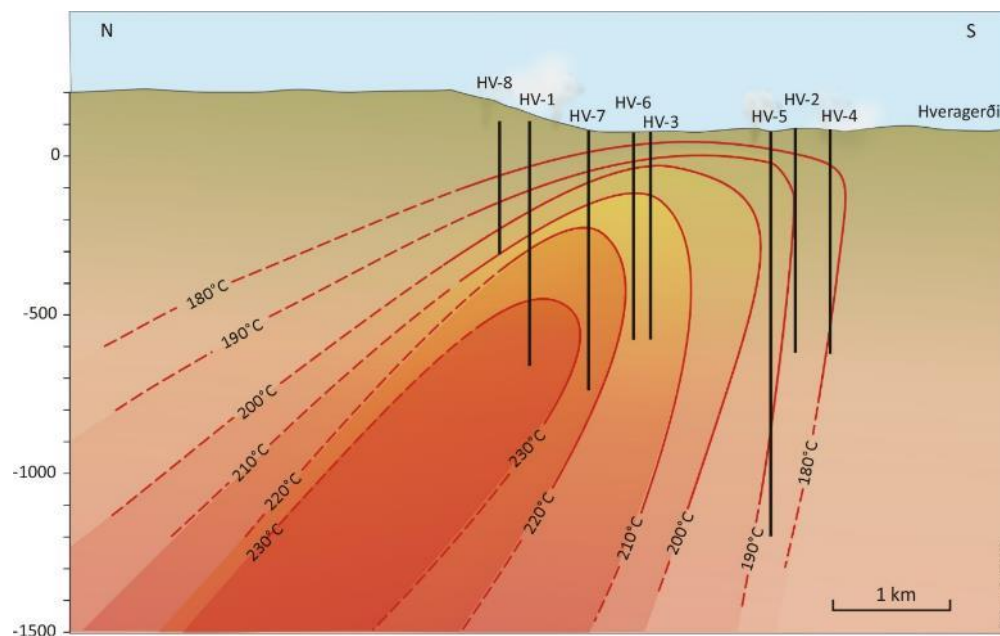

Útgefin nýtingarleyfi af vef OS

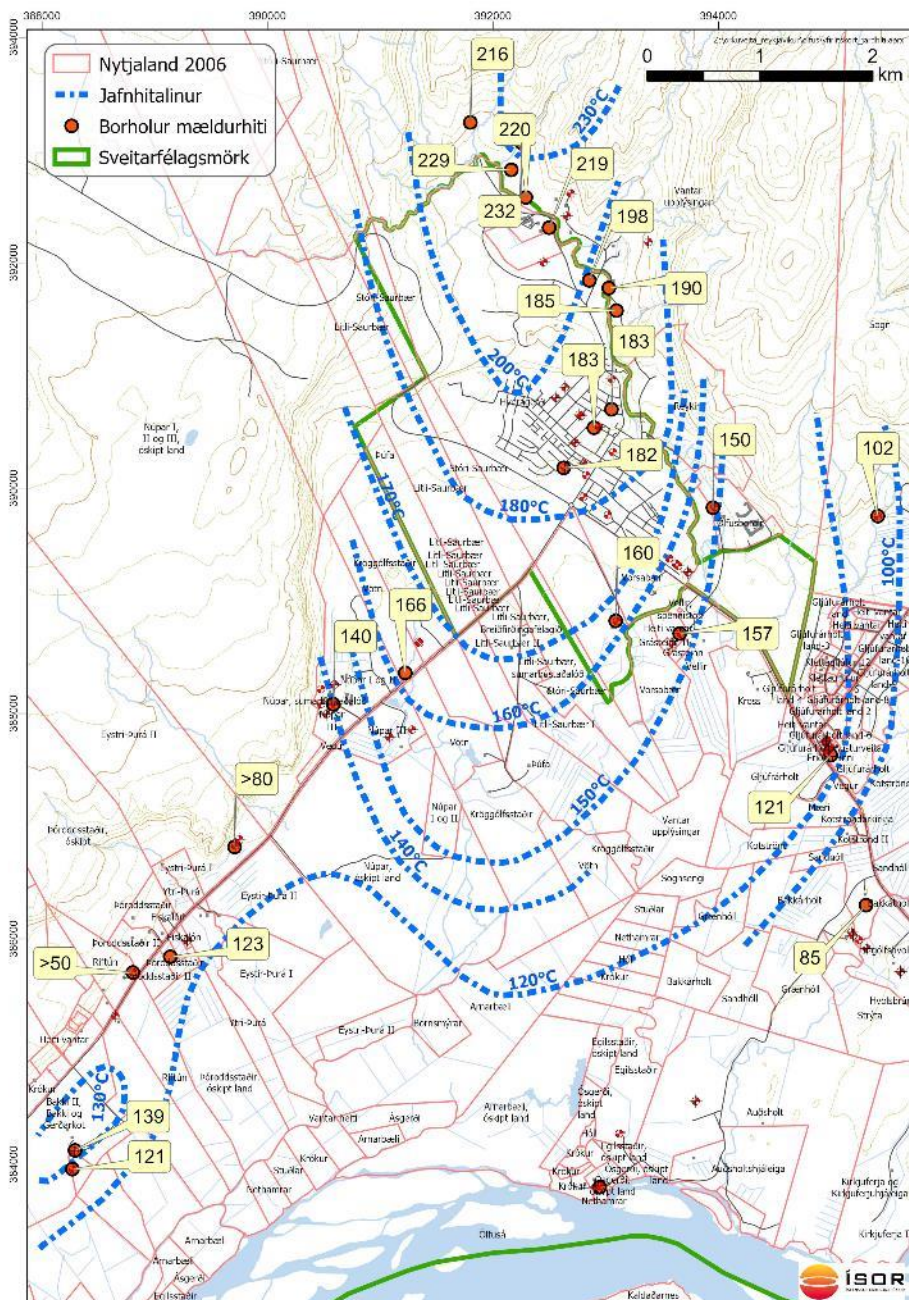

ÖLFUSDALUR - GRÆNDALUR

- Afrennsli af háhitasvæðinu í Hengli. Hitatunga teygir sig frá Reykjadal/Grændal suður í Ölfusforir.
- Laugar, gufuhverir, leirhverir og hveraskellur í Grændal
- Athuganir á gasi í hveraaugum í Grændal benda til allt að 270° hita í kerfinu.
- Í Ölfusdal (HV-1) mældist hæsti hitinn, 232° C á 600 m dýpi.
- Afköst voru í upphafi metin um 490 L/s úr holu HV-1 til 8 en er minna í dag, kólnun og þrýstingur lækkað.

Áætlaður berghiti í Ölfusdal og Hveragerði.
Sýnd er lega HV-holna (ÍSOR, 2020).

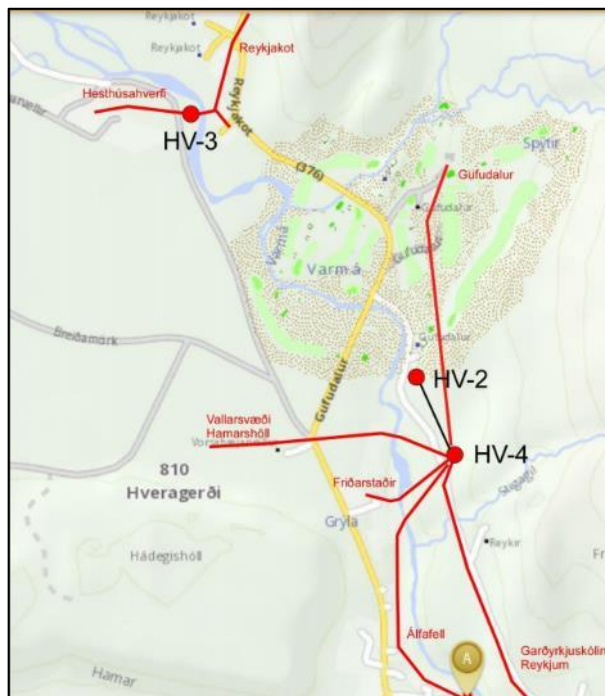
Tölur sýna mældan hita í borholum ofan 1000 m dýpis.
(Endurteiknað eftir Kristján Sæmundsson, 2017).

ÖLFUSDALUR - GRÆNDALUR

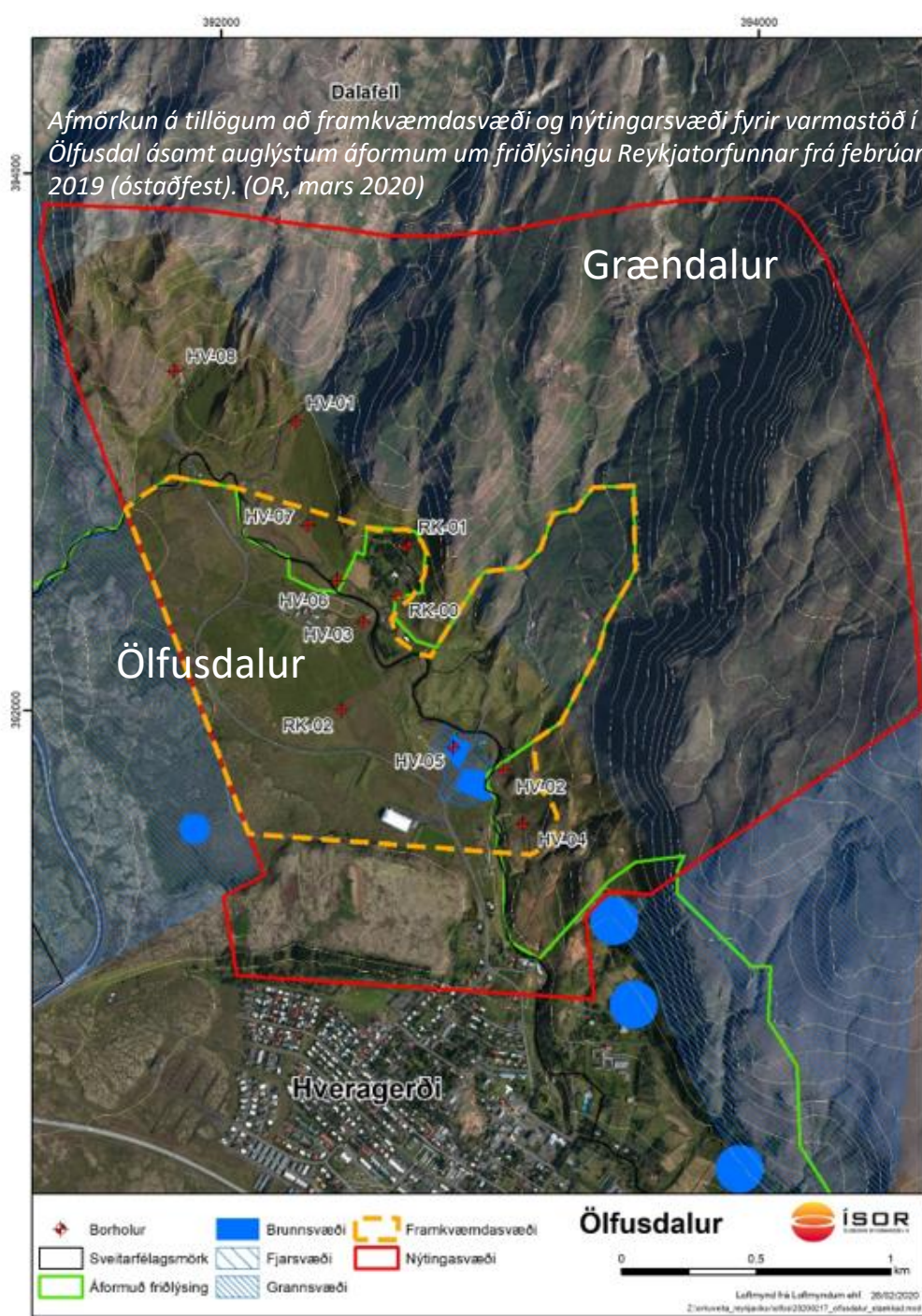
- Rammaáætlun Ölfusdalur 10 MW, Grændalur 120 MW.
- Sunnlensk orka með rannsóknarleyfi 2011-2018.
- Í Rammaáætlun var Grændalur færður í verndarflokk.
- Orkuveita Reykjavíkur óskar eftir að Ölfusdalur verði tekinn til umfjöllunar í fjórða áfanga rammaáætlunar sem virkjanakostur fyrir varmavinnslu.
- Í gildi er samningur við Veitur um tímabundna leigu á holum HV-02, HV-03 og HV-04 í Ölfusdal og varmasölu úr þeim en Veitum er heimilt að afla sem nemur 0,7 PJ af orku (gufa/vatn) til handa Hveragerði ofl.

<https://orkustofnun.is/jardhiti/olfusdalur/>

- Samanlögð afkastageta holnanna í dalnum er um 455 kg/s og vermi þeirra er um 765 til 990 kJ/kg sem samsvarar um 180 til 230°C hita í jarðhitakerfinu.
- Fyrirhuguð 50 MW varmastöð í Ölfusdal þyrfti aðeins um brot af þessu magni, eða um 100 kg/s af um 220°C vökva.

Lega hitaveitulagna frá borholum ríkisins í Ölfusdal 2015. (Sverrir Þórhallsson, 2015).

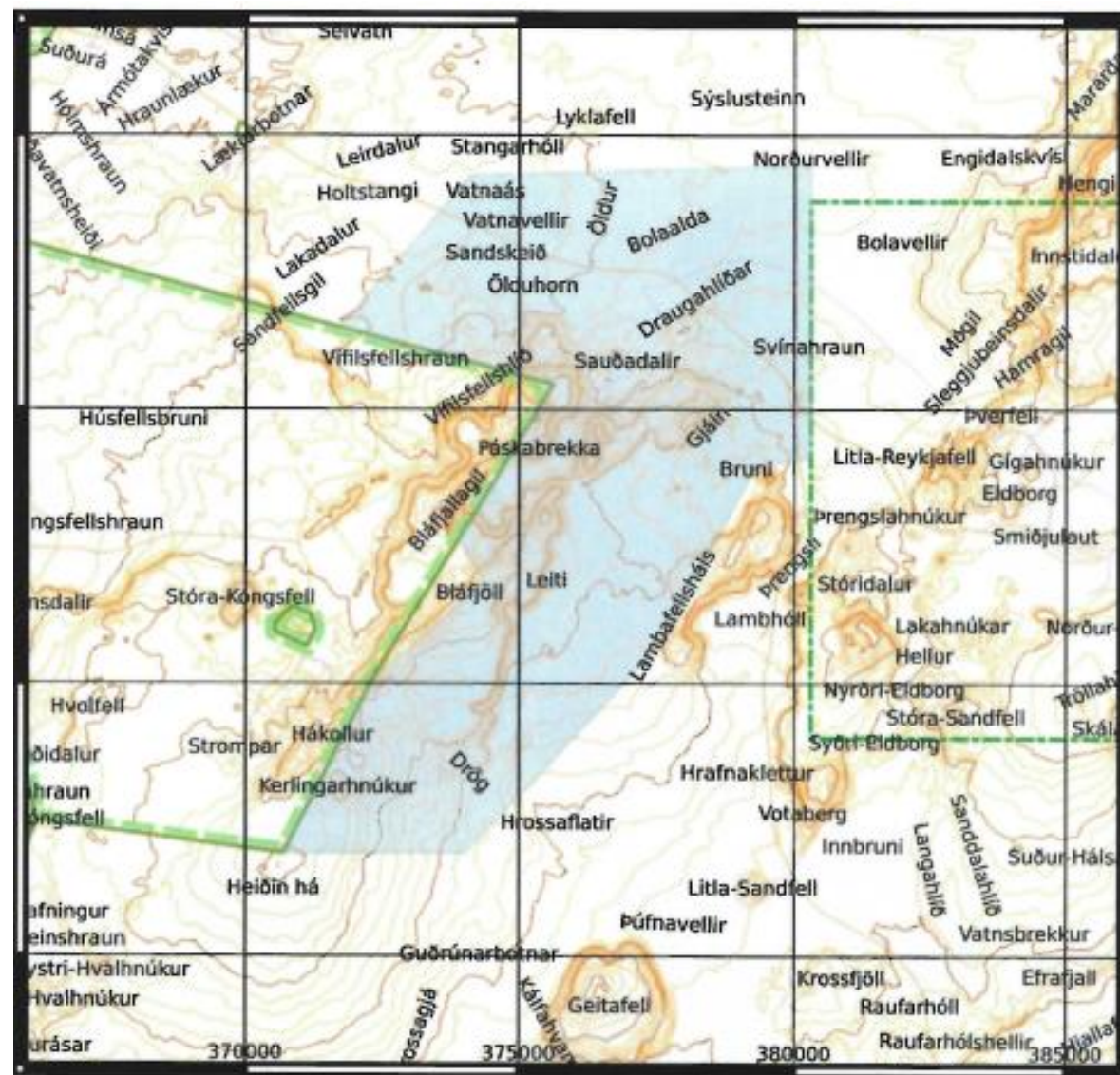

BOLALDA

Rannsóknarleyfi Reykjavík Geothermal til ársloka 2021.

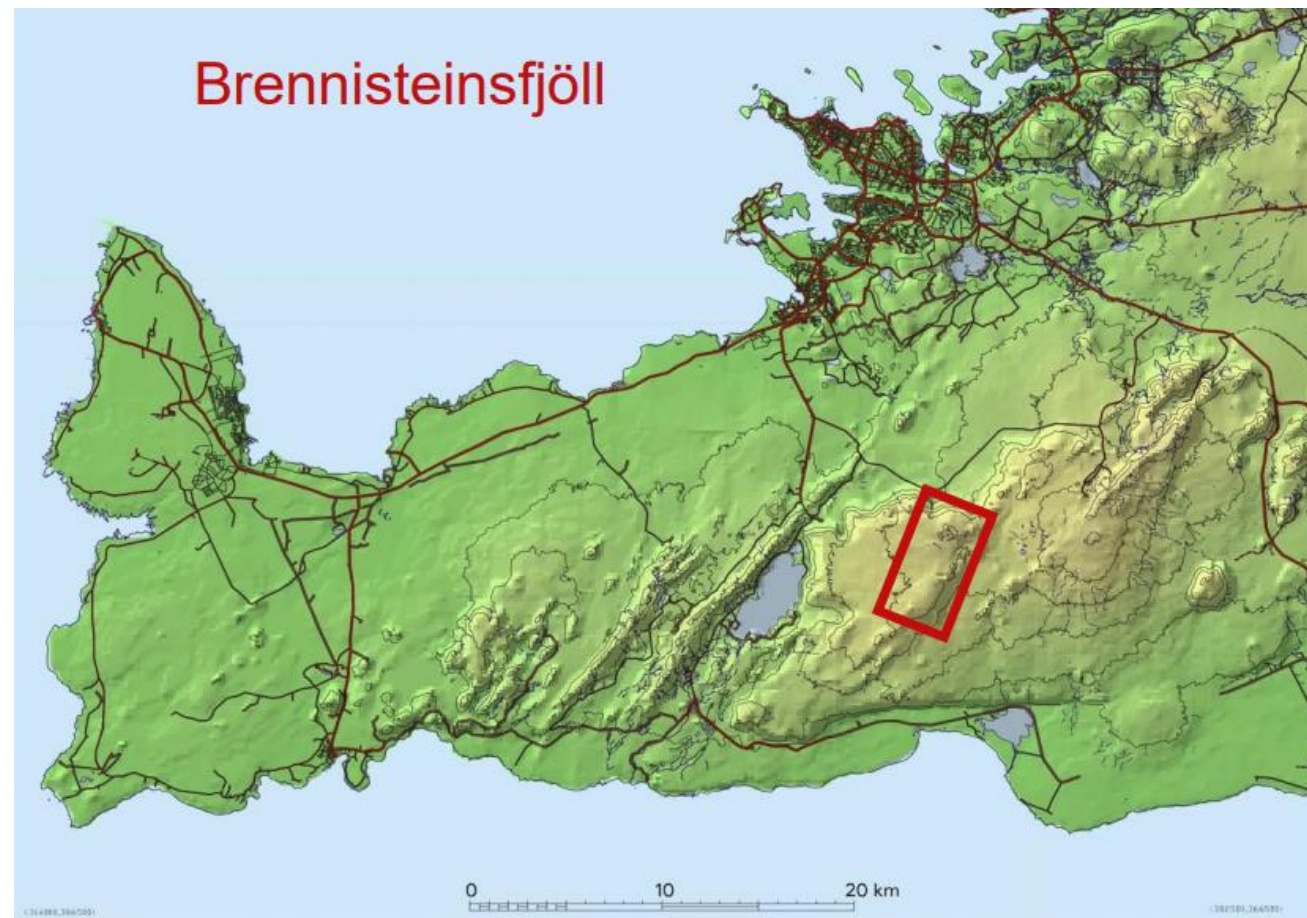
Rannsóknir á mögulegum háhita með fyrirhugaða virkjun allt að 100 MW.

Rannsóknasvæði er 65 km², milli friðlýsts svæðis við Bláfjöll og nýtingarsvæðis ON á Hengilssvæði.

BRENNISTEINSFJÖLL

- Stærð 17 km²
- Rammaáætlun 2. áfangi setti í verndarflokk 25 MW
- 31. janúar 2003 sóttu HS og OR sameiginlega um rannsóknaleyfi í Brennisteinsfjöllum. Í nóvember 2004 voru frekari gögn afhent eftir þó nokkra rannsóknavinnu á svæðinu.

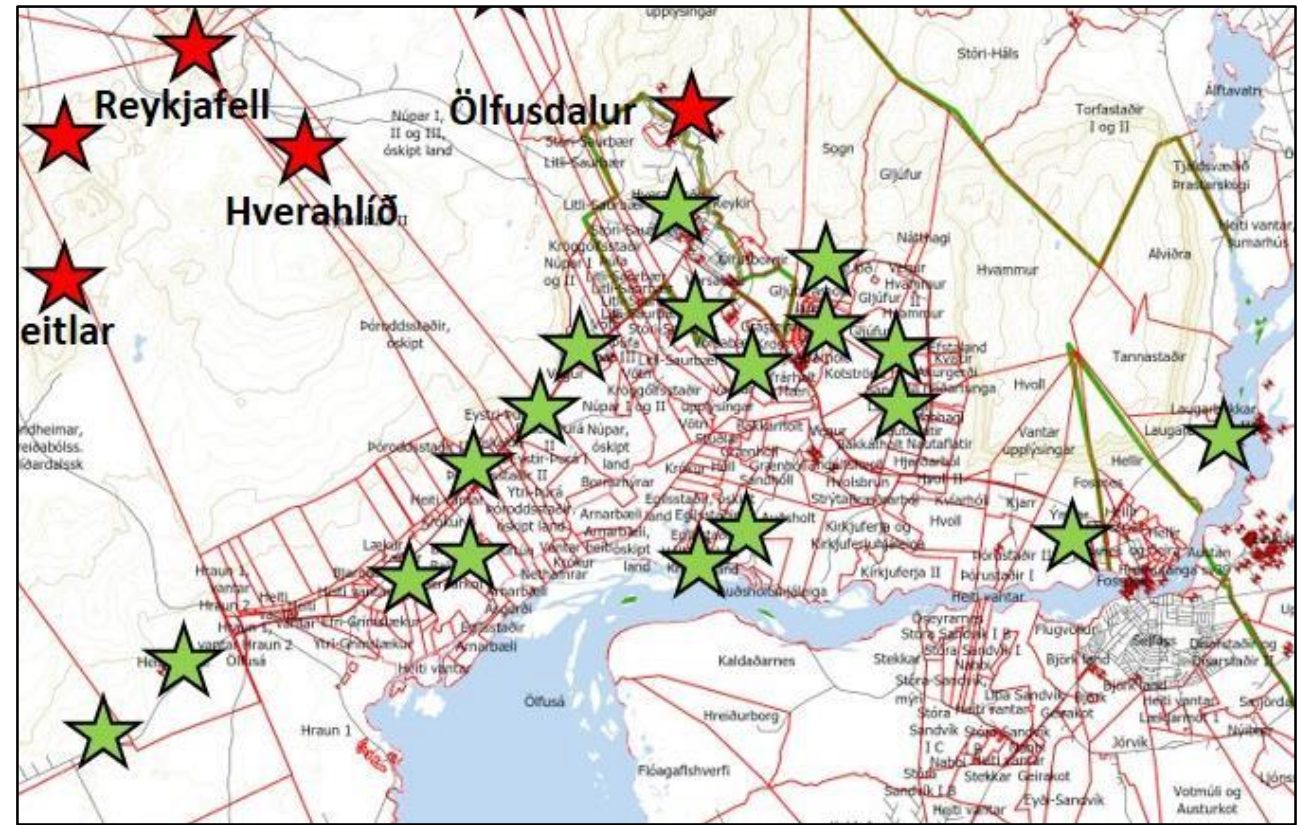
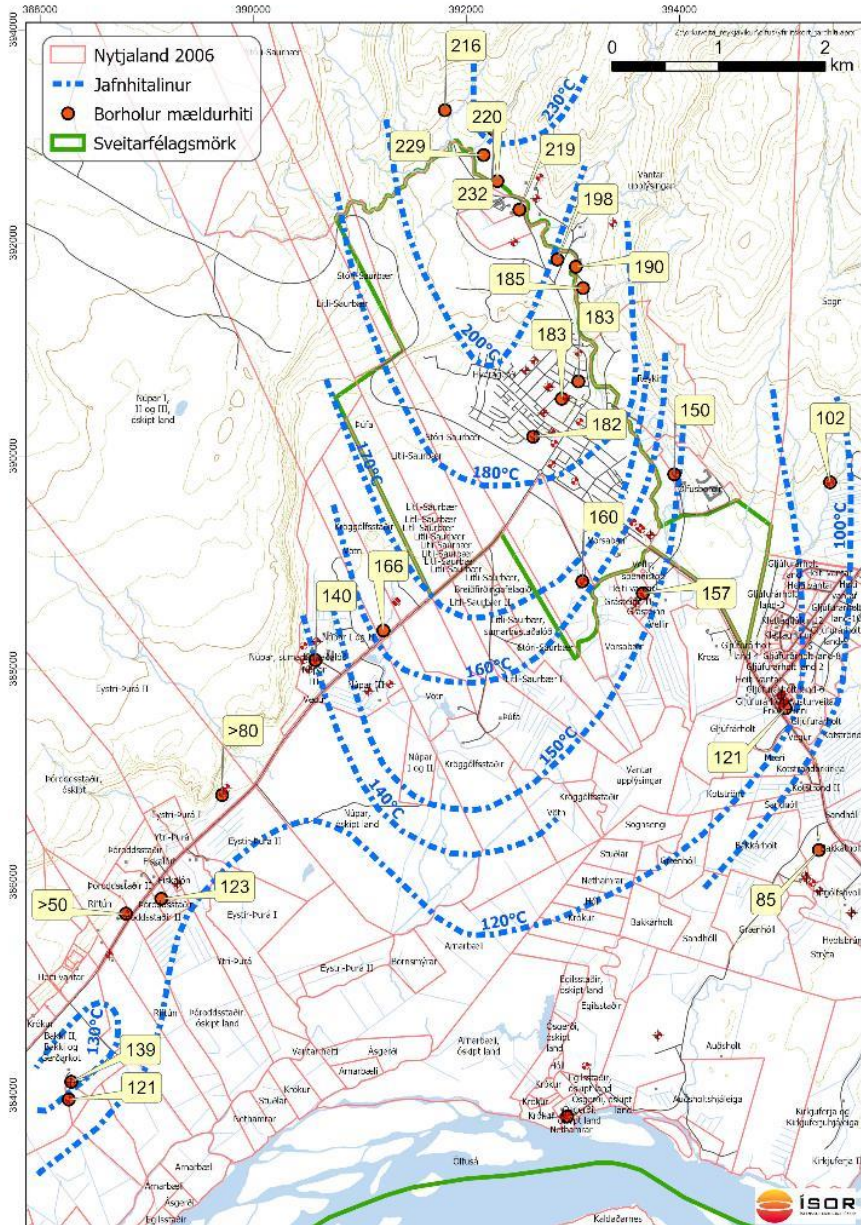

JARÐHITI Í SVEITARFÉLAGINU ÖLFUS

LÁGHITI

LÁGHITI

Um 18 lághita og milliheit jarðhitasvæði

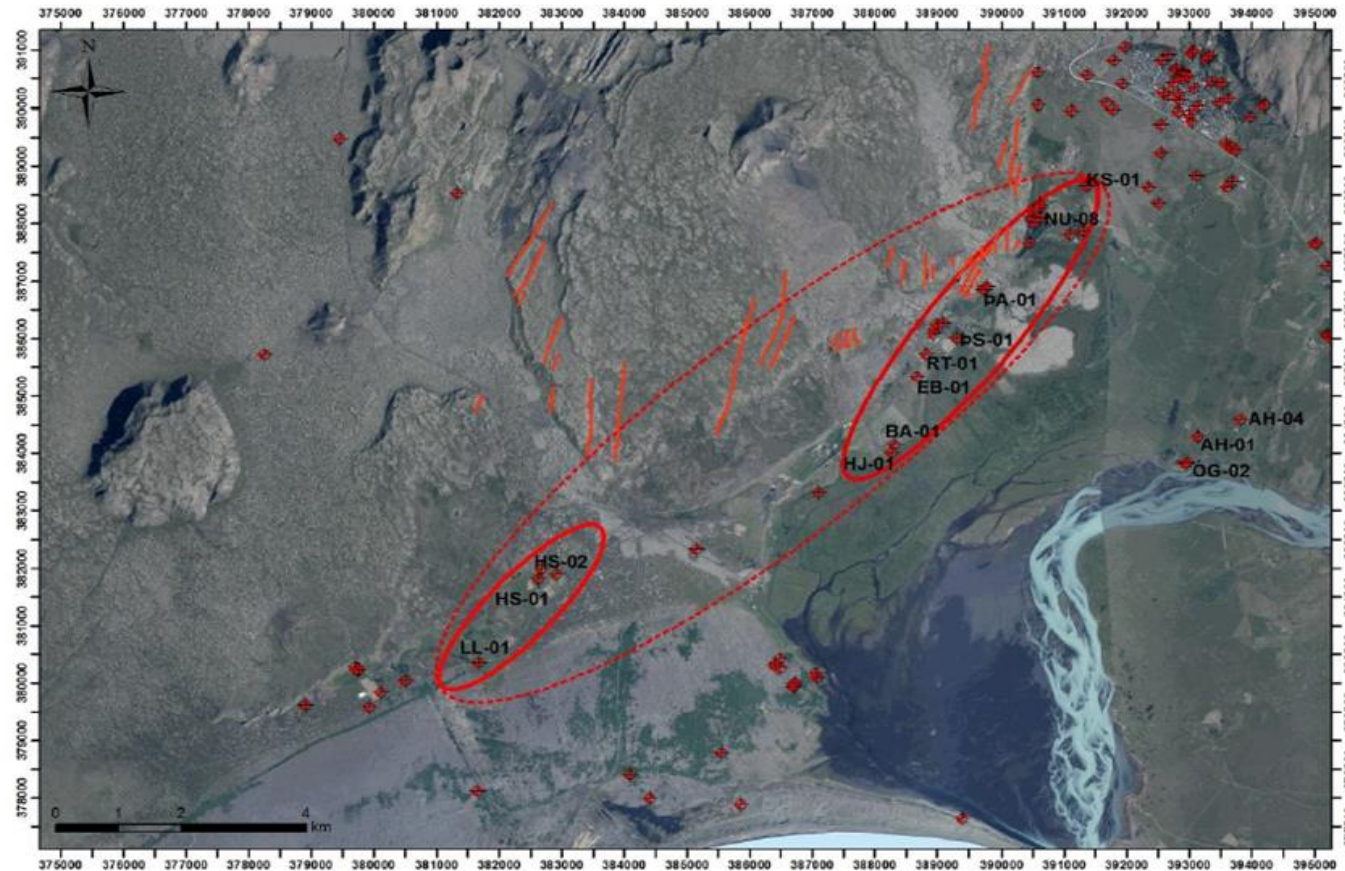
LÁGHITI

Helstu borholur meðal- og lághitakerfum

Staður	Heiti	Fastnúmer	Borár	Dýpi (m)	Hæsti hiti (°C)
Litlaland	LL-1	97031	1975	2183	190
Vindheimar	HS-2	96822	1964	1230	170
Bakki	BA-1	96681	1977	886	137
Hjallakrókur	HJ-1	96811	1983	605	117
Eystribakki	EB-1	96701	1986	1045	126
Þoroddsstaðir	ÞS-1	97541	1977	1734	123
Eystri Þurá	ÞA-1	97571	1986	323	76
Núpar	NU-8	97168	1986	1180	140
Kröggólfsstaðir	KS-1	96871	1985	939	165
Öxnalækur	ÖL-1	97381	1971	967	159
Vellir	VE-2	97082	1995	588	156
Sogn	SO-1	97251	1970	902	102
Gljúfurárholt	GH-4	96724	2006	1014	121
Efstaland	EL-5	97745	2010	1182	64
Sandhóll	SG-3	97693	1999	458	82
Auðsholt	AH-4	96671	1985	531	64
Ósgerði	ÓG-2	96772	1995	593	74
Árbær	AB-2	96622	1971	956	138
Laugarbakkar	LB-2	96882	1984	544	96
Hveragerði	NLFÍ-1	95945	1966	884	173
Hveragerði	ASÍ-1	96601	1964	644	149

LITLALAND/VINDHEIMAR

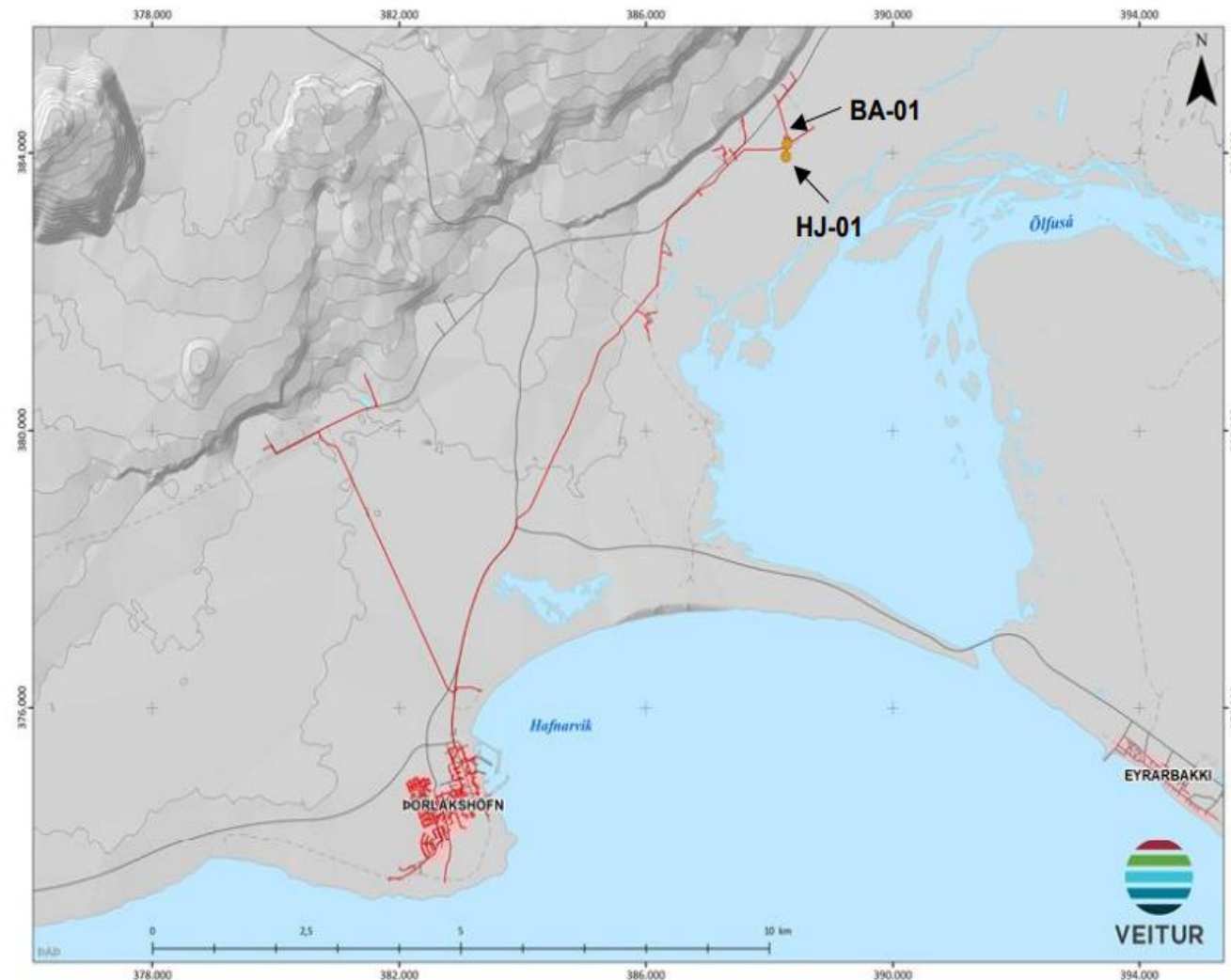
- Notað til húshitunar á svæðinu, m.a. Hlíðardalsskóla
- Hóla HS-2 frá 1964.
- Hiti 170-175°C sem er í samræmi við útreiknaðan efnahitamæli.
- Afköst óþekkt.
- Eitt heitasta lághitasvæði landsins. Útmörk ekki þekkt en hola í vesturhluta Litlalands er kaldari og því talið að mörk jarðhitakerfis sé um 500 m austan við þá holu.
- Tengsl við nærliggjandi svæði eru líkleg og vinnsla á einu svæði hefur áhrif á vatnsborð (þrýsting) á nálægum jarðhitasvæðum.
- Viðnámsmælingar benda ekki til þess að tengsl séu á milli Bakka- og Vindheimakerfanna (Kristján Sæmundsson, 2016).

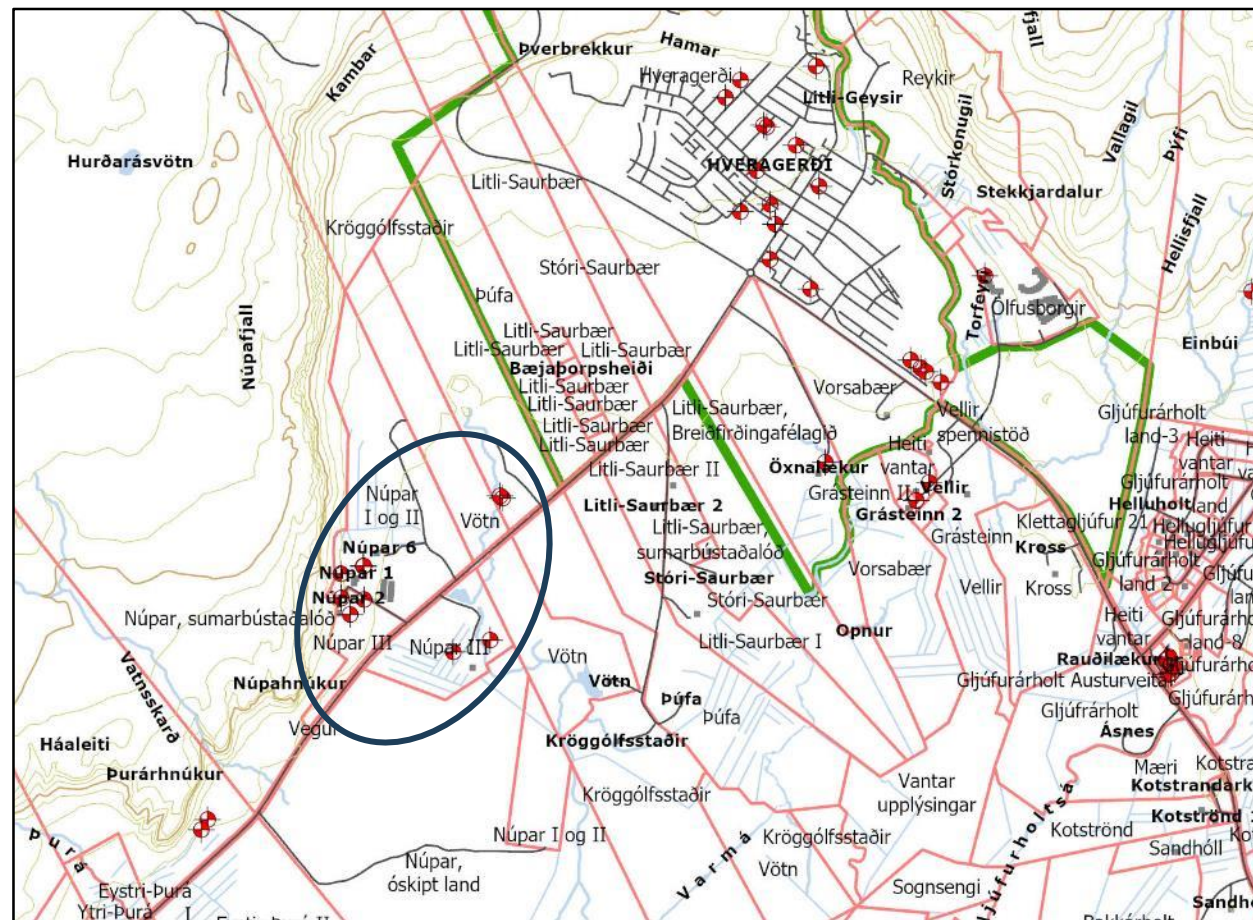
BAKKI/HJALLAKRÓKUR - ÞÓRODDSTAÐIR

- Hitaveita Þorlákshafnar, rekstur hitaveitu frá 1980 á Bakka. Veitur (áður OR) tóku yfir árið 2000, keypti svo hitaveitur á Bakka I (Eystribakki) og Fiskalóni (Þóroddsstaðir) sem voru Ölfusveita. Hóla á Þóroddsstöðum eyðilagðist árið 2010 og búist við að veitur verði samtengdar.
- Holur BA-1, HJ-1, EB-1, ÞS-1
- Hiti 105-120°C
- Afköst árið 2019 um 65 L/s og jókst um 40% þega dæla var sett í HJ-1
- Um 4 km lengd og 1 km á breidd, tengsl milli svæða sem hefur áhrif á vatnsborð (þrýsting) á nálægum svæðum.

NÚPAR/KRÖGGÓLFSSTAÐIR

- Notað til húshitunar og fiskeldis.
- KS-1, NU-7 og 8
- Hiti í holu KS-1 um 140°C. Hæstur hiti á yfirborði hefur mælst í Vatnalaugum, 48,5°C og 20-30°C í mýrinni vestur frá Vötnum í átt að Núpum.
- Ekki vitað um afköst.
- Vatnsborð hefur lækkað nærri Hveragerði og ofanverðu Ölfusi en ekki vitað hvort þess hefur orðið vart á Núpum.
- Óvíst með útmörk jarðhitasvæðis en grunur um mögulegt þrýstisamband við nálæg kerfi.

ÖXNALÆKUR – VELLIR - SOGN – EFSTALAND – NLFÍ - ASÍ

Öxnalækur

- Notað til húshitunar Öxnalæk og Vorsabæ og til fiskeldis, seiðaeldi Samherja.
- ÖL-1 boruð 1971 um 1000 m djúp.
- Hæsti hiti mældur í holu um 160°C.
- Afkastamat frá 1978 gefur 1,5 L/s af 100°C heitu.

Vellir

- Um 590 m djúp hola frá 1995.
- Hæstur hiti í holu mælist um 155°C
- Nýtingarleyfi fyrir 5 L/s.

Sogn

- Um 1000 m djúp hola.
- Dæla frá 2005 og veita að Gljúfri.
- Afköst x L/s af um 60°C vatni.
- Engar frekari rannsóknir

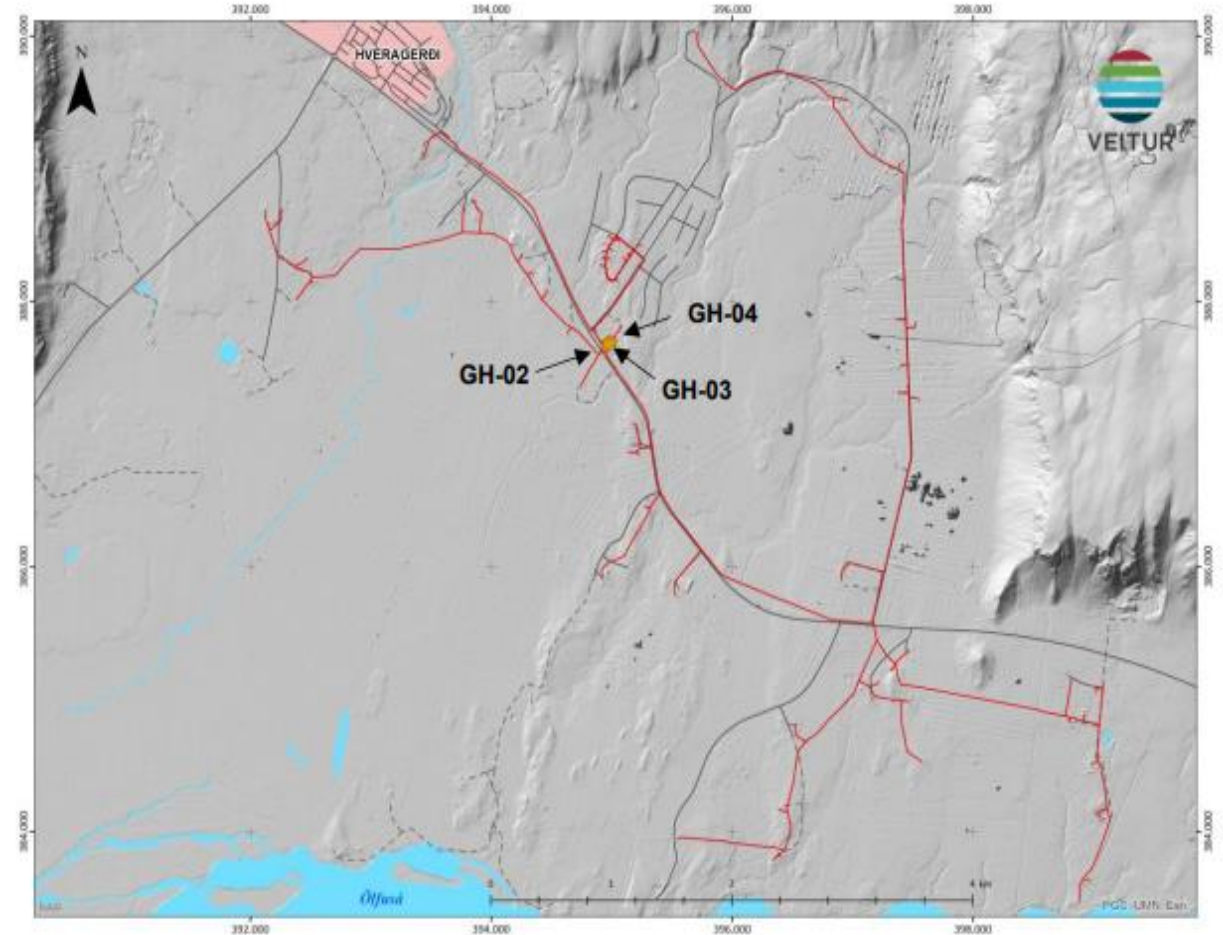
Efstaland

- Landeigandi boraði árið 2010.
- Nýtt til húshitunar, um 60°C.

GLJÚFURÁRHOLT

- Austurveita, rekstur hitaveitu frá 1988 frá Gljúfurárholti. Veitur (áður OR) tóku yfir árið 2004.
- Holur GH-2, 3 og 4.
- Hiti 107-115°C, kælt með kaldara jarðhitavatni (GH-2, 32°C) í 82°C.
- Afköst árið 2019 um 15-16 L/s
- Vatnsborð lækkað lítillega en hiti ekki breyst með vinnslu.

LÁGHITI

Sandhóll – Bakkárholt - Ingólfshvoll

- Tæplega 460 m djúp hola boruð árið 1999.
- Hiti um 80°C en hitaferill viðsnúinn.
- Er ekki nýtt vegna stíflu.

Auðsholt

- Um 530 m djúp hola frá 1985.
- Hiti rúmlega 60°C nýtt til húshitunar.
- Afköst metin um 20 L/s.
- Óvíst með tengsl við önnur svæði.

Ósgerði

- Um 600 m djúp hola frá 1995.
- Nýtt til húshitunar.

LÁGHITI

Árbær

- Fyrst borað 1964, hola ÁB-1 gaf 5 L/s af >90°C heitu vatni.
- ÁB-2 gefur um 1,5 L/s af 100°C heitu vatni.
- ÁB-9 blandað við og gefur um 5 L/s af 60°C heitu vatni.
- Nýting til húshitunar.
- Hár hiti en lítil lekt.

Laugarbakki

- Jarðhiti á yfirborði, um 54°C
- Fjöldi rannsóknarholna boraður.
- Um 550 m djúp hola frá 1984 nýtt til húshitunar.
- Afköst um 1 L/s af um 55°C heitu vatni.
- Mögulega tengt Ósaboðnum, austan Ölfusár.

TAKK FYRIR

